ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

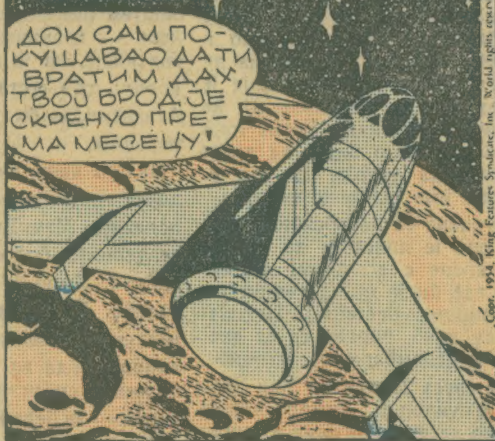
20 ДИНАРА 1952

Година XXII — Број 419
Субота, 9 јануар 1960 г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

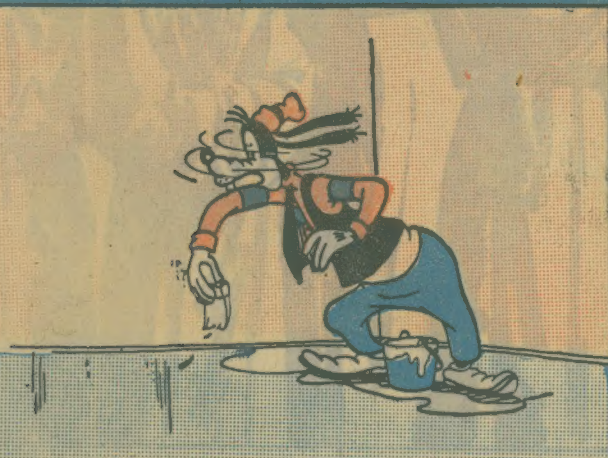

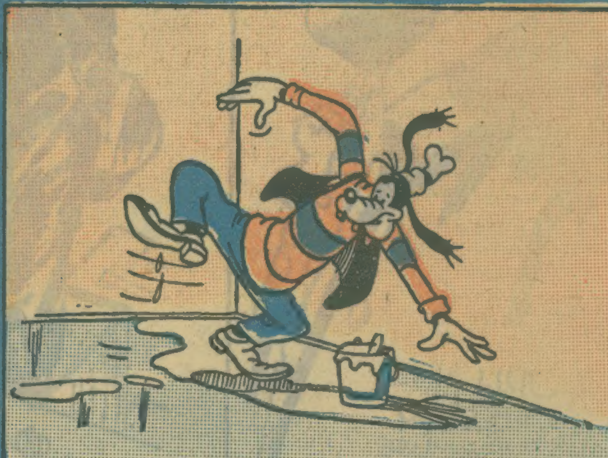

У ОВОМ БРОЈУ:

- ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ
- АСТРОНАУТИ

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардак ни-на небу ни на земљи, Ирска бајка.

Т-29/59

ИЗМЕЂУ ДВЕ СМРТИ

Хладно децембарско вече 1809 године у забаченом градићу Денвилу, у америчкој држави Кентаки. Ћутљива, узбуђена гомила окупљала се на снегу испред куће лекара—граничара Ифраима Мак Дауела. Људи су спремили омчу за лекарев врат и једини звук који се могао чути у ветровитој студеној вечери било је ритмичко лупкање конопца о дрво изабрано за вешала. Са сваким покретом конопца, напетост је расла. Гомила је почела да жамори, а онда је као талас кренула према вратима. Шериф је покушавао да је задржи: молио је, објашњавао претио. Из примитивне, од брвана саграђене докторове куће долазила је песма малаксалог женског гласа. У њој се одвијао чудесан догађај: први пут у историји човечанства један лекар—хирург са успехом је отварао трбушну дупљу пацијента и из ње уклањао смртоносни тумор. То је било рођење хирургије науке која је отада спасла хиљаде живота.

Сама помисао да се отвори трбух живог људског бића чак иако је то био једини начин да се оно спасе од смрти, изазвала је ужас код свих оних који су чули да се доктор Ифраим Мак Дауел спрема на такву операцију. И људи, поштени али примитивни амерички пионири, одлучили су да ако пацијент умре, умре и лекар: они ће га лично обесити.

Средства за анестезију није било. Уместо тога болесница жена неког Томаса Крафорда стезала је песнице и певала. Антисепса је у то време била непозната. Мак Дауел и његови помоћници оперисали су у обичним оделима, али је ипак Дауел, вођен не знањем већ инстинктом, наредио да се вода која ће им за операцију бити потребна, најпре прокува.

Овај високи, коштуњави човек није био обичан хирург. Изврстан познавалац анатомије и најпризнатији хирург дуж читаве границе што је делила насељену Америку од дивљине коју је тек требало победити. Мак Дауел је, на свом редовном свакодневном обиласку разбацаних насеља свратио и у кућу Томаса Крафорда да прегледа његову жену која је десет месеци веровала да ће добити наследника. Њему није било потребно више од десет минута да утврди да она уствари има огроман тумор.

Суочена са неизбежном смрћу, она је пристала да на коњу крене с доктором у Денвил где би је он са својим помоћницима оперисао. Путовали су дуго, борећи се са снегом и децембарским ветром.

За свега 25 минута Мак Дауел је уклонио тумор тежак преко десет килограма и зашио рану. Жена Томаса Крафорда се опоравила и доживела 79 година, а хирург који је ризиковао свој да би спасао њен живот, био је поштеђен вешала.

Мак Дауел је извео са успехом још многе сличне операције, па ипак се људи с границе никад нису помирили с мишљу да се људска утроба може и сме отворити: тврдили су да је доктор склопио савез с ђаволом. Не би се могло избројати колико се пута на њега, док је на коњу хитао неком болеснику, сручила киша каменица.

Његове колеге лекари дуго су и упорно одбијали да покушају сличне операције, па чак и да му асистирају. За једну операцију Мак Дауел није могао да нађе способног, медицински образованог помоћника. Он од ње ипак није одустао, већ је прихватио услуге пионира Андреју Џексона, каснијег претседника Сједињених Америчких Држава, кога је на брзину научио како да му додаје инструменте. Упркос општем неповерењу, слава лекара — граничара ширила се све више, па је допрла и у Европу: три пута је прелазио Атлантик да би тамо извео операције.

Једног дана, двадесет година после своје прве историске операције, Мак Дауел је добио страховите болове у пределу трбуха. Умро је 25 јуна 1830 године. Да је свет прихватио његове пионирске подухвате у хирургији, да их је признао за оно што су уствари претстављали — за један од најзначајнијих корака у развитку медицине — можда би у међувремену хирургија довољно напредовала да спасе живот и свом творцу, Ифраиму Мак Дауелу.

АВИОНИ НА СТРАЖИ

На аутостради између Лондона и Бирмингема уведена је од осам часова ујутру до 20 часова увече контрола саобраћаја — авионом. Да би се избегле саобраћајне несреће изнад аутостраде патролира авион који је у сталној радиовези са централом и другим авионима дуж пута, тако да веома брзо реагују у случају потребе.

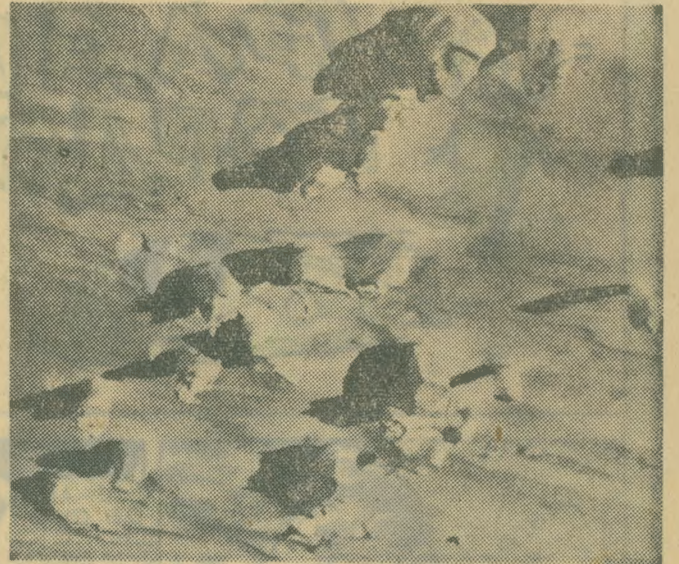
УМЕСТО РЕГРУТА...

Због беспримерног злостављања животиња, суд у Хамбургу, у Немачкој, осудио је на шест месеци строгог затвора и без права призива једног шездесетчетворогодишњег земљорадника.

Осуђени, бивши наредник у немачкој војсци, хтео је, како је сам изјавио, да своје животиње издресира тако да буду послушне као регрути. Кад га нису слушале он их је немилосрдно тукао. Своју мачку која је била скотна, држао је на њиви везану за један стуб осам дана да би, као живо страшило, плашила птице и тако му чувала усеве. Ништа боље нису пролазиле ни његове кокошке, гуске, козе и свиње.

ПРВИ ЛЕОПАНИ

У зоолошком врту Ханчин у јапанском граду Ничономија, први пут у историји изведено је успешно укрштање једног леопарда и једне лавице. Њихова два потомка нису ни леопарди ни лавићи, већ леопани. Њихово име начињено је комбинацијом речи леопард — лав (леопард — лион).

ЧИК ПОГОДИ

Нико свакако неће ни помислити да су ово отисци људских стопала.

Пре неколико година Братфорд Вошборн тражио је са својом групом најпогоднији прилаз врху Монт Кинли на Аљасци. Једног дана прошли су кроз Денали Пролаз, на висини од 6.000 метара, под теретом својих торби. Следећег дана ветар је разнео растресит снег и оставио само чудне трагове — отиске њихових чизама.

Ripley's — Веровали или не!

ЗЛАТНИЦУ
БИЉКУ КОЈА ИЗАЗИВА СЕНСКУ ГРОЗНИЦУ, ИНДИЈАНЦИ СУ СМАТРАЛИ ЗА СВЕТУ И ОД ЊЕ СУ ПРАВИЛИ МЕЛЕМ ЗА РАНЕ

МОЋ НАВИКЕ
ОВАЈ КОЊ ИЗ ЏОЛИЕТА У АМЕРИЦИ КОЈИ ЈЕ 18 ГОДИНА ОКРЕТАО ДОЛАП НАСТАВИО ЈЕ ДА СЕ КРЕЋЕ У КРУГОВИМА И ПОСЛЕ „ПЕНЗИОНИСАЊА"

Мале слабости великих људи

Тренутке највеће инспирације Бетовен је имао ујутру, док је лежао у кади. Тада је без престанка певушио, да би најзад скочио јер му се чинило да неће довољно брзо стићи до клавира и забележити своје мисли.

Глук је најрадије компоновао у слободној природи, уз

боцу пенушавог шампањца.

Моцарт и Шуберт могли су да компонују уз највећу кафанску грају.

Шилер је писао стихове само кад је било ведро време које му је одржавало добро расположење.

Лорд Бајрон је најбоље писао у амбијенту који га је потсећао на пролазност живота. Због тога је на његовом писаћем столу увек стајала једна људска лобања.

Хајдн је, кажу, могао да компонује тек кад би обукао своје најсвечаније рухо. Пошто би се напудерисао, стављао је свечано прстен добијен на дар од Фридриха Великог и тада би приступао раду.

Александар Дима-отац писао је само кад би му новац био неопходно потребан — што је, уосталом, често био случај. Тако су настале готово све његове књиге: у последњем тренутку, непосредно пре истицања рока одређеног за предавање рукописа.

Офенбах је на свом клавиру увек имао доста посластица.

Марк Твен је најрадије писао у постељи јер му тада, како је тврдио, није имало шта да одвлачи пажњу.

Шилера је, као што је познато, инспирисао мирис јабука.

Нетачно је, међутим, тврђење да су те јабуке морале бити труле.

Рајнер Мариа Рилке испевао је највећи број својих стихова шетајући по старим замковима.

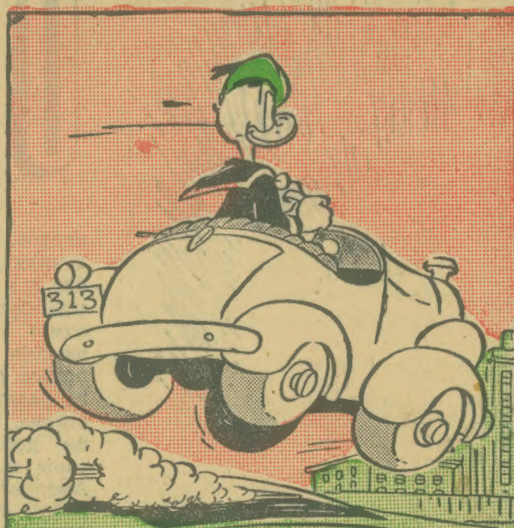
Волтер се костимирао као стари Римљанин и седао је за рад одевен у тогу.

Балзак и Д'Анунцио облачили су кад раде калуђерско оделo. Док је Балзак испијао шољу за шољом црне кафе, Д'Анунцио је загревао своју собу и усред лета и просипао по њој литре јаких мириса.

Стварање неких уметника умногом је зависило од њиховог здравственог стања. Достојевски је највредније писао после епилептичних напада, Паскал пошто би имао халуцинације, Свифт после душевних депресија.

Дарвину је била потребна музика за рад. Бодлеру јаки мириси а Теофилу Готијеу мирис тамјана.

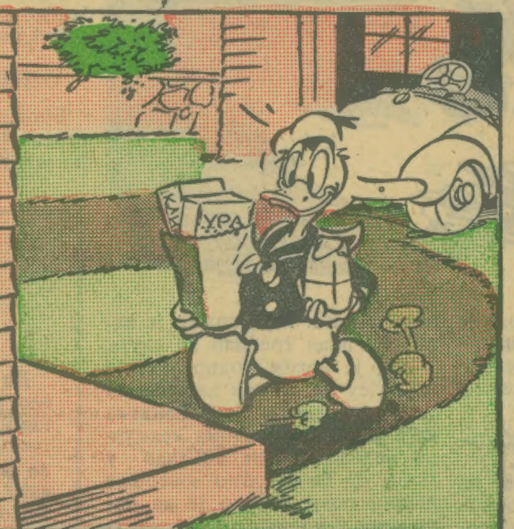

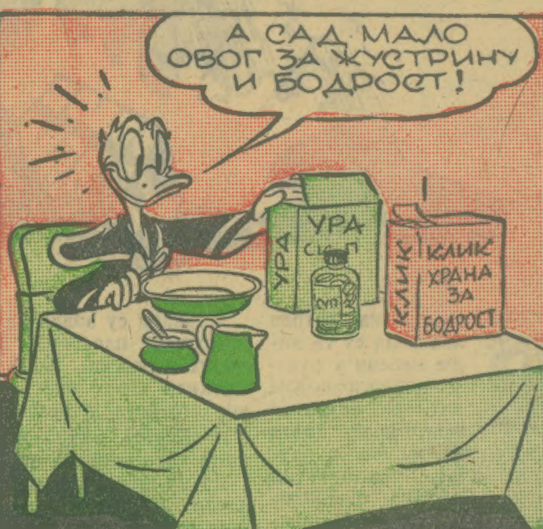

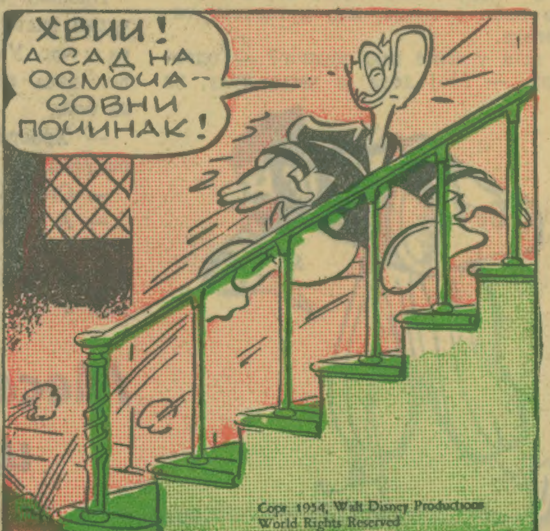

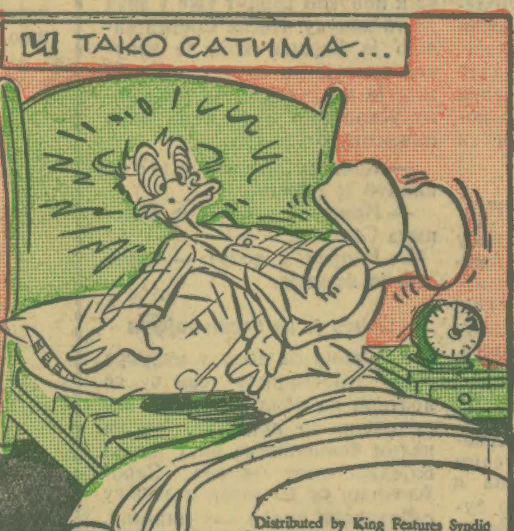

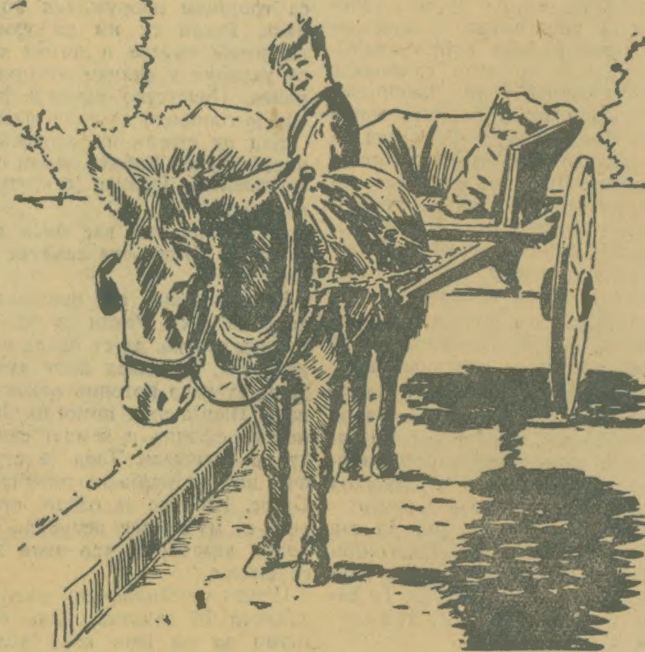
ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ...

У Швајцарској је недавно демонтирана и последња ручна телефонска централа, која се налазила у Енгадину. Сада је читава земља повезана аутоматским телефонским централама. Сваки претплатник може директно да говори са другим ако окрене само потребан број, а на тај начин се повезује и са било којим бројем у иностранству.

Швајцарска је прва земља у свету у којој је извршена потпуна аутоматизација телефонских веза, што поштанској служби уштеђује плате за 22.000 телефонисткиња. Следећи корак је постављање електронских уређаја у аутоматске централе што треба да убрза обављање телефонских разговора.

„Свачија роба и свачија будала“

Домаћи магарац пореклом је од нубиског дивљег магарца. Веома је корисна животиња, иако му се не признаје важност; користе га више него што се брину о његовој исхрани и смештају. Он је „свачија роба и свачија будала“. У неким земљама Истока гаје га као и коња. Магарац не бира храну, али бира воду — мора да је бистра, и ни по коју цену неће да пије мутну.

КАО ГРАД...

Приликом седмодневне кружне пловидбе енглеског луксузног брода „Хомерик“, за удобност 600 путника старало се пет стотина лица. Јела је припремало 40 кувара, а од намирница је за то утрошено: 5.000 килограма меса, живине 3.400, риба 1.500, воћа 3.700, свежег поврћа 5.600, конзервираног поврћа 1.800, кромпира 3.500, макарона 850, мармеладе 220, сладоледа 850, лимуна 400, кафе 300, сирева 850, шећера 1.200 саламе и шунке 300, 800 јастога, 40 кг. кавијара, 20.000 комада јаја, 2.800 литара свежег млека, 800 литара уља и 7.000 боца вина.

И ТО ЗА ПОТОМСТВО...

За невероватно кратко време у Америци је продато 26.000 плоча „лонг плеј“, на којима је снимљена бука два тркачка аутомобила. С обзиром на овако добру прођу једна група америчких тонских сниматеља отишла је прошлог месеца у Штутгарт-Унтертиркхајм да сними буку свих „ветерана“ који се налазе у Мерцедесовом ауто-музеју. Тако су некада хваљени најбржи аутомобили пролетели пистом да би њихов звук остао сачуван за потомство.

ОПЕРАЦИЈА ПЕЗОС

Филипинска острва налазила су се више месеци у рукама јапанске војске кад је окупатор при крају лета 1942 приметио, да његов окупациони новац нагло губи вредност. Сребрни филипински пезоси освајали су тржиште. Нико није знао одакле долазе, али за јене се могло купити све мање животних намирница.

Пуне две ноћи бацали су новац у море

Амерички генералштаб је почетком 1942, увидео да је пораз код Филипина неизбежан. После саветовања са властима у Манили, Американци су забележили серије више милиона филипинских долара и све су новчанице спалили. Златне полуге у вредности од 2 милиона и 360.000 долара у сребру послали су подморницом „Траут“ за Сан Франциско. Али, пошто је непријатељ напредовао невероватном брзином, поставило се питање хоће ли се спасти 17 милиона пезоса у вредности од 8,5 милиона долара, који су се налазили у сефовима у Корецидору.

Најзад, 20 априла, официри су повукли на географској карти две праве линије између Залива Маниле и Залива Кабало. Ту је море дубоко, таласи су увек велики и драгоцени товар биће добро заштићен. Кад су дани слободног Корецидора били избројани, морнари су тајно натоварили на брод сандуке у којима се налазило по 6.000 сребрних пезоса. Пуне две ноћи било им је потребно да на дно узбурканог мора Залива Кабало побацају 425 тона сребра. По завршеном послу, капетан корвете је рекао морнарима:

— Ако се деси да нас Јапанци заробе, потрудите се да не сазнају да сте рониоци.

Шестог маја Корецидор је капитулирао. Сви су морнари заробљени, а шест недеља касније командант заробљеничког логора позвао је једног од америчких морнара и рекао:

— Обавештени смо да сте ронилац. Дно Манилског пристаништа покривају неке олупине које треба извући. То ћете учинити ви са још три своја друга.

Морнари су знали да ако не послушају наређење, Јапанци ће их стрељати. Ипак су потражили савет свог капетана корвете који је рекао:

— Будите мудри и саботирајте како најбоље знате.

Да их што боље приволе на посао, Јапанци су четворици ронилаца ставили на располагање мали, удобан брод. Доделили су им десет филипинских заробљеника за грубе послове, укинули су им стражу, дали слободу кретања и снабдевали их храном и посластицама које су имали само окупаторски официри.

Покушали су да се извуку

Али, гњурачка одела нису била сасвим исправна. Амерички војници су одмах сазнали да су Филипински рониоци већ извукли осамнаест сандука са 108.000 сребрних пезоса. За време рада тројица су се угушили а кад су остали одбили да роне одведени су у затвор. Јапанци су тврдили Американцима да ће вадити само гвожђурију неких олупина и да ће силазити највише до дубине од девет метара. Међутим било је јасно да је то увод у прави посао.

Пошто су гњурци неколико дана уживали у слободи, на брод је стигао један јапански официр у пратњи „кемпеја“, припадника јапанског гестапоа, са тројицом наоружаних војника. Рекли су им да узму гњурачке справе и потом су се укрцали у велики моторни чамац. Присуство кемпеја јасно је говорило да нема шале.

Кад су стигли на одређено место Залива Кабало чамац се зауставио и Јапанац је кратко наредио:

— Довели смо вас овде да извучете потопљене сандуке с новцем!

Заробљеници су покушали да се извуку. Рекли су да је дубина велика, да су одела неисправна, да никад нису чули да је ту неко потопио некакве паре. Ништа није помогло. Јапански официр и кемпеј само су се смешкали. Тада је ступио напред најбољи ронилац. Соерс. Навукао је одело, ставили су му кацигу испробао је довод ваздуха и дао знак за спуштање.

Пошто су Филипинци раније извукли 18 сандука, било би глупо да он јави како доле нема ничега. Размишљао је какав би план требило да скује.

Кад је ногом додирнуо дно и кад су му се очи навикле на таму, угледао је брдо сандука које је он са осталима неколико недеља раније побацао у море. Да би задобио поверење непријатеља, послао је на површину неколико пуних сандука и повукао трипут уже у знак да га извуку. После Соерса сишао је Бартон, који је извукао само један сандук, а Соломон је по изласку на површину рекао да у мору нема више никаквог новца.

— Како су други нашли? — викнуо је официр.

— Нема, — слегнуо је раменима Соломон.

— Напред у воду! — наредио је кемпеји.

Почео је да бесни тајфун

Али како се море у међувремену узнемирило сви су се вратили на обалу. Јапанци нису смели да пренагле, јер на целим Филипинима нису имали ниједног свог гњурца. Заробљеници су то знали и зато су саботирали смело али опрезно.

Сутрадан се први спустио Ман. У последњем тренутку додали су му један бодеж који је вешто сакрио уз апарат за дисање и кад је стигао на дно, прво је њиме почео да кида лимене траке око сандука. Затим је око једног ставио омчу и дао знак. Кад је сандук био на половини пута, даске су се разишле и између њих су потекли сребрњаци. Филипински радници, осетивши олакшање терета, поново су спустили уже и Ман је одаслао нов опет упола раскований сандук.

Поручник Јособ је беснео од љутине, а кемпеј мерио морнаре претећим погледом. Соерс се брзо снашао као прави глумац: и он се љутио и нервозно рекао:

— То нису сандуци, већ право ђубре! Све је труло и распада се чим их човек пипне!

Спуштајући се на дно, Бартон је згужвао у шаку једно џакче. Послао је на површину потпуно очуван сандук и док су Јособ и кемпеј радосно раскивали даске он је неопазице дотурио друговима свој плен од 1.500 пезоса.

За петнаест дана сакупили су 20.000 пезоса али вађење осталог новца је толико споро напредовало да су окупатори одлучили да доведу нове рониоце, три америчка морнара са торпиљера „Шитс“. Другови су одмах обавестили придошлице на који начин ваде потопљене пезосе и ови су дали реч да ће радити по њиховим упутствима. Сутрадан су Филипинци добили дозволу да обиђу своје породице у Манили и Американци, пошто су их још раније оценили као поуздане, дали су им већу суму сребрњака да их растуре међу својим суграђанима. Одушевљени Филипинци створили су у граду канале за растурање новца кога је сваког дана било све више тако да је јапански јен стално губио вредност.

Неколико дана доцније над Филипинима је почео да бесни тајфун. Као да се цело Кинеско Море сручило у Манилски Залив, толико су навалили високи таласи. Јапански морнари напустили су своје реморкере и склонили се у земунице у Корецидору а заробљени Американци су морали да спасу свој брод без обзира колико ће их то стати. Јер, кад би га таласи разбили о обалу плажа би блеснула од огромне количине сребрњака које су посакривали у сваку шупљину брода. На други начин да спасу товар, није било ни времена ни могућности.

Остаће заувек на дну мора

Брод, иако затегнут ужадима, стално је био вучен буром час на једну час на другу страну, а кад би ужад почела да попуштају храбри морнари су их замењивали новом. Њихов брод је личио на праву орахову љуску на узбурканом мору. али су он и његови становници срећно дочекали крај непогоде.

После тајфуна Корецидор је изгледао као право бојно поље. Стабла су била ишчупана, кровови однесени, зграде оштећене. На десетине сандука са пезосима таласи су покренули са дна; неке су догурали до обалског плићака и расточили их, друге разорили на половини пута. Чим се за то сазнало, становници су појурили на обалу да напуне своје џакове пезосима, а кад су Јапанци стигли да „заведу ред“, велика количина сребра већ је била извађена.

Заробљени амерички морнари су имали на броду приличну количину новца. Предосећајући несрећу, одлучили су да свој плен сакрију и кад је пала ноћ они су тешке џакчиће један по један, спуштали у воду копали рупе у песку и затрпавали их. Мокри, прозебли, целе ноћи су крили један део блага док су други пребацили у Манилу и растурили међу грађанима.

Сутрадан, заиста, појавили су се војници јапанског гестапоа, претресли брод од врха до дна, али нису пронашли ни један једини сребрњак.

Гњурци су наставили свој посао до краја јесени 1942. Радили су као и раније: неке сандуке су расипали на дно, други су се расипали у путу ка површини, трећи су стизали неоштећени. Посао је напредовао тако траљаво да су га окупатори прекинули а заробљенике су послали бродом за Јапан. Од свих гњураца само је један, Соерс, понео са собом један једини пезос и то за успомену. Остали су кренули за царство „залазећег сунца“ без пребијене паре, као и сви јапански заробљеници.

Године 1947 два америчка предузетника затражили су од филипинске владе дозволу за вађење преосталог новца. После дужег претраживања успели су да изваде само око 500.000 пезоса. Шта се збило са осталим? Пошто је утврђено да је саботажом у току рата 8 милиона пезоса дотурено народу, других 8 милиона су разнеле морске струје и покрили слојеви песка Манилског Залива. Разбацани на великој површини они ће свакако заувек остати на дну мора.

Лажов

— Јерменска народна прича —

Да ли је тако било или није — тек живео једном један цар. Објавио он по читавој земљи:

— Ако неко смисли такву измишљотину за коју могу да кажем; „То је лаж!“ — даћу томе пола царства.

Дошао један пастир цару и почео:

— Мој отац је имао тојагу којом је додиривао небо и њоме, као кутлачом, мешао звезде.

— А шта у томе има чудног? — одговори цар. — Мој деда је имао лулу, па један њен крај држи у зубима, а другим припаљује дуван од самог Сунца.

Отишао пастир, а дошао кројач и прича:

— Хтео сам раније да дођем до тебе, царе, али сам закаснио. Јуче је падала страховита киша, пуцали су громови, муња је расцепала небо. Ишао сам да га закрпим.

— То си добро учинио, — одговори цар. — Само, ниси га баш најбоље зашио јер данас је опет росила кишица.

Отишао и кројач празних руку.

Тада дође сељак сиромах, носи под руком мерицу.

— Шта хоћеш? — пита га цар.

— Дужан си ми мерицу злата, па сам, ето, дошао по њу.

— Мерицу злата? То је лаж!

— Ако је то лаж, дај ми пола царства.

— Не, не, говориш истину. — покуша цар да се извуче.

— Ако говорим истину, наспи ми мерицу злата.

И сељак оде с пуном мерицом злата.

Храст и печурка

— Литванска народна прича —

Крај младог храста изникла из земље печурка. Дебељушкаста, с накривљеним шеширом.

— Колико ти је година, стриче? — запита она храста.

— У петој сам години, — одговори храстић.

— А ја сам тек почела да живим. И, погледај, малтене сам висока као ти. А шта ће тек да буде? Помери се мало у страну, стриче, јер иначе за мене ускоро неће бити места.

— Не нагли, — узрујао се храст. Причекај два-три дана, па ћемо онда видети.

Прошао један дан, прошао други, а печурка расте не из дана у дан, већ из часа у час. Узнемирио се храстић. Али, трећег дана печурка стаде да се нагиње на бок.

— Храстићу, стојиш ли још? — пита печурка.

— Стојим.

— А ја већ посрћем, у мојој глави нешто није у реду.

Иструлила печурка, срушила се, а храст још и сад стоји.

Месец је излетео из бунара

— Таџикистанска народна прича —

Неки глупак угледа у бунару Месечев лик. Брзо је скинуо ведро, бацио у бунар уже на чијем се крају налазила гвоздена кука и покушао да извуче Месец. Кука се закачила за камен на дну бунара. Из све снаге је вукао глупак уже. Оно се прекинуло, а глупи полеђушке пао на земљу и угледао како Месец сија на небу. Задовољан, глупак помисли:

— Мој труд није био узалудан. Месец је, излетивши из бунара, заузео своје старо место!

ПИРАМИДА ОД КИКИРИКИЈА

Не, ово није нека нова пирамида, саграђена од камених блокова. У време жетве кикирики се доноси на пијацу у Каноу из целе северне Нигерије — два џака на камили и један на леђима урођеника. Укупна жетва, кад је родна година, износи око 300.000 тона.

Ову пирамиду на пијаци у Каноу подигли су урођеници на тај начин што су се пењали њеним ивицама све до врха носећи притом тешке џакове на главама.

АНТАРКТИК ДЕО АФРИКЕ

Јужноафрички геолог Монд Адије који је био члан британске делегације на састанку научника у Буенос Аиресу, одржаном поводом Међународне геофизичке године, изнео је теорију о некадашњој повезаности Африке и Антарктика.

По његовом мишљењу угаљ који је пре две године откривен на Антарктику од стране чланова Фуксове експедиције истоветан је са оним који је нађен у Јужној Африци.

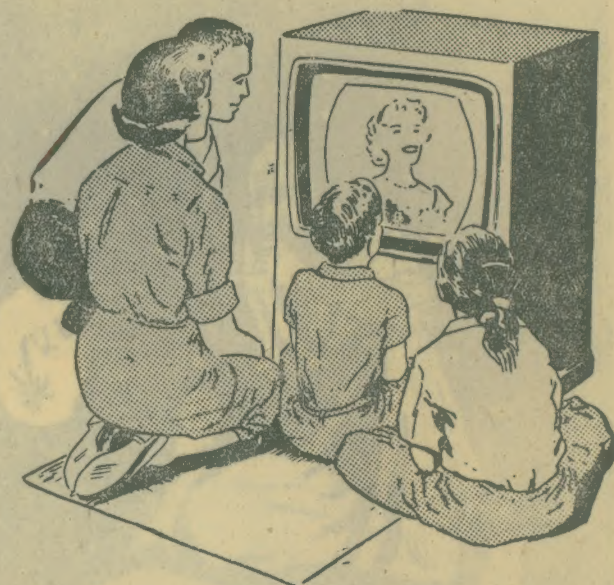
Извештај Едне Плимсвид, афричке научнице о окамењеном биљном свету говорио је о томе да су у близини Јужног пола пронађене биљке које расту и у Јужној Африци. Јапански научник Такеши Нагата поткрепио је ову тезу радом о јединственим магнетним пољима.

Све ово, истакли су научници, говори да постоје основе за теорију о некадањем јединству Африке и Антарктика.

САТ ДНЕВНО ЗА КОЗМЕТИКУ

Америчко Министарство пољопривреде је недавно спровело анкету о томе како просечна америчка домаћица користи време. Тако је утврђено да она за себе лично одвоји седам часова дневно. Уз то употреби пола сата за рад у врту или помажући своме супругу.

Американка спава једва 8,5 часова дневно. За поподневни одмор употреби свега 20 до 30 минута. На јело јој оде један сат, колико и на личну негу: козметику и уређивање себе. Друштвени живот јој сваког дана одузима 30 до 60 минута, а толико проведе и у телефонирању. На слушање радија или гледање телевизиских програма утроши готово четири сата, а само пола сата јој остане — за читање.

УКУПНО

У целом свету, сем Америке, данас има како неки мисле 985 телевизиских станица и 28.047.700 телевизора. У Сједињеним Америчким Државама има 600 телевизиских станица и 50 милиона пријемника.

Национални паркови и резервати

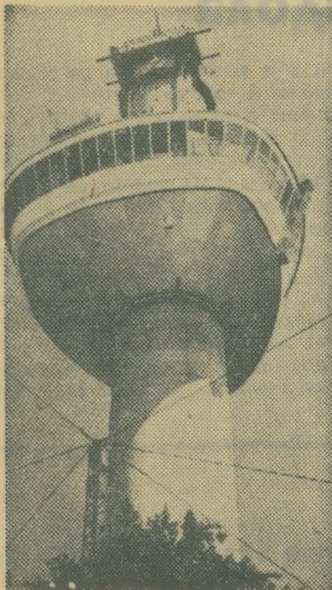
У нашој земљи има 19 националних паркова и резервата, а од тога припада појединим републикама: Србија: Авала (1.053 хектара) — Фрушка Гора (22.850 ха) — Липовица (1260 ха) — Тара (11.772 ха); Хрватска: Пакленица (2797 ха), — Плитвичка Језера (19172 ха) — Рисњак (3.088 ха) — Загребачка Гора (21700 ха); Словенија: Бохињ и Долина 7 триглавских језера (2.300 ха); — Логарска Долина са Окрешљем (2.000 ха) — Мартуљак (2.146 ха) — Робаков Кот (1.580 ха); Босна и Херцеговина: Перучица (1400 ха) — Требевић (1000 ха); Македонија: Маврово (65.685 ха); — Перистер (12.000); Црна Гора: Биоградска Гора (2100) — Дурмитор (32.000) — Ловћен (2000).

Језера

У нашој земљи има 16 језера чија површина износи преко 3 квадратна километра, затим 20 река које су дуже од 100 километара а пловних река и канала 14.

САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

У Шведској је уведено самопослуживање и на бензинским станицама крај аутопутева. Возач може сам да се обезбеди бензином, уљем, водом или да напумпа гуме. За услуге плаћа „аутоматском благајнику". Али и возач, у том аутоматском бифеу, може да добије за себе чај, лимунаду, кафу, кобасице и хлеб намазан бутером.

РЕСТОРАН ГНЕЗДО

Ресторан, саграђен као осматрачница на катарци брода, диже се готово сто метара изнад пристаништа у Ротердаму. Идуће године из њега ће гости имати и необичан поглед за време ручка — на једну од највећих европских лука.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1
ДИВ КОЈИ ЈЕ БИО ЗАРОБИО ПРИНЦЕЗУ БИСЕРКУ У ЧАРДАКУ НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ ПОГИНУО ЈЕ...
БИСЕРКА! ОВДЕ СМО!...

2
ЧЕКАЈТЕ! ЕВО МЕ!

3
БИСЕРКА СЕ ИЗВУКЛА ИЗ КАВЕЗА И КРОЗ ПРОЗОР ЈЕ ВИДЕЛА МИЛОША И БРКУ

4
ОСТАНИТЕ ГДЕ СТЕ.. ЈА ЋУ ВАМ ПОМОЋИ ДА СЕ ПОПНЕТЕ!

5
БИСЕРКА ЈЕ РАЗРЕЗАЛА ЧАРШАВЕ СА ДИВОВОГ КРЕВЕТА...

6
...ПОШТО ЈЕ НАСТАВИЛА ДЕЛОВЕ ЈЕДАН ЗА ДРУГИ, ПРОБАЦИЛА ИХ ЈЕ КРОЗ ПРОЗОР..

7

СМАТРА СЕ...

Алхазен (Ебу Али Мухамед Хасан ел Басри) рођен у Басри а умро у Каиру 1038 годин-, био је чувени арапски математичар и филозоф. Написао је велик број расправа из геометрије, аритметике, филозофије и медицине. Године 1572 штампан је латински превод његове расправе Opticae tesaurus Alhazeu. Неки мисле да је теорија пројекције кроз сићушну рупу (као глава чиоде), била чак и њему позната и да је он први извео опит. Приметио је да светлост која пролази кроз рупицу на шаторском крилу даје изврнуту слику на супротном крају.

НАГРАДА МЕТРО-ГОНКУР

У Паризу има много необичних ствари. Једна од њих је књижевна награда букиниста са Сене која се додељује марта сваке године у износу од једног франка, а сада је установљена једна још чуднија „Награда Метро-Гонкур". Прва се додељује за најбољи од најмање продатих романа у току године. Друга „Метро-Гонкур", додељиваће се сваког децембра и схваћена је врло широко: намењена је писцу књиге која се највише допадне жирију. Његов члан може да буде „сваки од читалаца који се сусрећу у јавним библиотекама", али право одлучивања имаће чланови ужег жирија који се састоји од једног свештеника, једног Немца, једног истраживача, сликара, шампиона, глумца, издавача, једног Швајцарца и једног који буши карте на улазу у метро. Награда, у износу од једног свежња метро карата (од десет комада) додељиваће се на перону станице „Гонкур".

Претпоставка

Неки „научници" иду толико далеко у својим фантастичним предвиђањима да верују како ће једног дана мрави преузети од човека господарење светом, и постати чак биолошки супериорнији од њега. Да би подржали своју хипотезу они тврде да и у садашњем ступњу развоја мрави располажу организацијом која је запањујуће слична човековој па чак и нешто боља у извесном смислу.

У СРЦУ АУСТРАЛИСКЕ ПУСТИЊЕ

Познати аустралиски зоолог др Џок Маршал предводио је једну експедицију са циљем да сакупи ретке гмизавце, сисаре и птице-тркачице које живе у пустињској области Кимберлеј, у северозападној Аустралији. У току путовања они су доживели разне интересантне епизоде од којих неке др Џок Маршал овде износи.

Прошли смо око 400 миља кроз полупустињске крајеве, док смо из Порт Хедланда, стигли до обалског градића Брума познатог по ловцима бисера. Предео је врло сиромашан и испаша са око милион јутара земље једва може да исхрани двадесет хиљада оваца.

Овде су познате снажне плиме — таласи тада достижу висину од 10 метара. Бродићи пристају у Брум преко ноћи када је вода висока, а следећег јутра барке и чамци леже у муљу. Када поново наступи плима, вода, уз страшан хук, опет прекрије тле и омогућава даљу пловидбу.

Пре неких сто педесет милиона година птице сличне диносаурусима, високе до 7 метара, кретале су се дуж ове обале. Видели смо огромне отиске њихових ногу, окамењене у стенама, неколико миља изван града.

Дуж обале стоје укотвљене барке, опремљене за вађење бисерних шкољки. Преко целе сезоне лова, на врло примитиван начин, све до почетка дивљих монсуна који дувају од децембра до априла гњурци ваде шкољке из морских дубина.

Од свих ронилаца Јапанци су најбољи ловци бисера. Неустрашиви су и дуго могу да издрже под водом. У својим малим шареним баркама — покретним „радионицама" они извађене бисерне шкољке одмах отварају и зрна класирају у гвоздене кутије.

У неким лагунама постоје одгајилишта бисерних шкољки, где се бисер култивише вештачким путем. Мада је Јапан оснивач ове врсте „индустрије", „фарме" бисерних шкољки у овој области дају бољи принос, јер су механичка снага таласа и повољна температура воде најбољи природни инкубатори.

Долина фосила

Једног дана смо ушли у Долину фосила. Призор је био ванредан, како за научнике тако и за обичне путнике. Налазили смо се у једном непознатом свету — само фосили триболита и љуштуре других праисториских и морских животиња говорили су о животу који је бујао у овом крају можда пре неких 270 милиона година.

Раније смо чули о потоку који подземно пролази од једне до друге стране планинског ланца. Изненада смо дошли до једног тамног тунела високог и широког око дванаест метара. Газили смо кроз хладну воду. На пешчаним спрудовима смо нашли празне љуске јаја крокодила и трагове ногу ноћних чапљи. После неколико стотина метара видели смо светлост и мислили да је ту излаз. Али светлост је долазила из једне велике пукотине на своду, кроз коју се назирао крајичак неба. Изнад наших глава лепршале су крилима хиљаде слепих мишева. Ступили смо у нову таму и тек после пола километра угледали поново светлост. Нашли смо се у једној топлој долини заокруженој са свих страна високим литицама. Сви смо одахнули као да смо изашли из подземног света.

Мана с неба

Када смо оставили Хол Крик, знали смо да залазимо у најнеприступачнији и најдивљији предео. Једино што смо затекли било је неколико напуштених рудника из којих су крајем прошлог века авантуристи вадили злато. Домороци, који су живели на ступњу каменог доба тумарали су овим крајевима али се нису усудили да зађу дубље у пустињу далеко од извора воде. За време сушних лета довијали су се на разне начине да дођу до хране, а најчешће су је добијали „с неба". Уствари шта је то било? Птице, које су слетале на ове изворе, храниле су се плодовима разног пустињског дрвећа и жбуња, до којих урођеници нису могли да дођу. Крај појила птице су пљувале коштице, а домороци их скупљали, прали и млели каменим жрвњевима, и од тако добивеног „брашна" правили тесто којим су се прехрањивали.

Оазе у пустињи и пирамиде

После неколико дана монотоног путовања, озарили смо се сви кад смо наишли на простране пољане прекривене шареним цвећем, које је пешчану пустињу претварало у џиновски жутобели ћилим. Овде смо видели и птице за које нисмо мислили да још постоје. Између осталих и пегавог голуба кога је због његових бронзаних крила тешко разликовати од песка. У прошлом веку путници и истраживачи су у разним деловима Аустралије наилазили на милионе ових птица. Међутим њихов број је нагло опао па је 1908 године виђено свега неколико парова, а 1927, из извештаја научника, могло се закључити да их више нема. Ми смо ухватили једну и да бисмо потврдили наше откриће сачували кожу, а уз малу свечаност појели њено мишићаво месо.

Џиновске пирамиде исклесане у чврстим гранитним стенама недалеко од места званог Вуд Сток, нарочито су нас изненадиле. Природа се показала као изванредан уметник — равне и оштре ивице наслагане у гомиле потсећале су на пирамиде. Али још више смо се зачудили уметничким резбаријама и цртежима уклесаним на овим гранитним површинама.

Беле колонизаторе није интересовала ова древна култура, већ злато. Њих су зачудили домороци, који су уместо грумења драгоценог метала обожавали изворе воде и своје тотеме.

Са овог дугог и напорног путовања у сећању ми је остао Марби Бар, најтоплије место на западу овог континента, где је термометар показивао „свега" 98° Фаренхајтових. Зато и сада ту кружи прича о човеку из овог краја који када је умро и отишао у пакао, прво што је тражио био је капут, јер му је у паклу било хладно.

ВЕРОВАТНО

Памук је важна индустриска биљка. Његов дивљи предак је непознат. Постоји велик број врста. Неке су пореклом из Азије, а неке из Африке, друге из Мексика, а треће из Јужне Америке. По мишљењу неких памук је прву пут коришћен у долини реке Инда. Иначе, у повести су познате велике трагедије црног робља, када су људи хватани по Африци и као робови одвођени на плантаже памука у Америци.

Жан Ростан и жабе

О чувеном научнику и члану француске Академије наука Жану Ростану, кога зову „жабљим академиком" прича се једна анегдота за коју кажу да је истинита.

Ростан се прославио вршећи опите на жабама. У његовој лабораторији постоји басен са више стотина жаба које и дању и ноћу паклено крекећу, на шта се стари научник никако не може да навикне. Кад му досади ларма пансионера, он узме један инструмент специјално конструисан по „укусу жаба" и отсвира им мелодију од које одмах умукну.

Гондола

Кад се помене Венеција, онда је тешко избећи да се, поред осталог не помену и гондоле. А оне су постале у току векова усавршавањем једног чамца који се некад употребљавао за превоз људи и ствари по лагунама. Данашњи изглед, гондоле су добиле половином прошлог века. Обично су дуге око 10 метара, а широке око 1,3 метар. На прамцу се налази метални део тежак око 20 килограма. Најчешће један веслач стоји на левом боку крме и служи се једним веслом. Према потреби могу бити два, па и четири веслача. У ранија времена палубе су биле луксузно украшене, али су власти то забраниле и наредиле да се све гондоле обоје црном бојом. Постоји прича која каже да су гондоле обојене баш црном бојом у тежњи да се тиме чува достојанство града. Прављење црне боје која је веома постојана тајна је појединих градитеља. Данас је све мање гондола, јер каналима све више плове хидробуси,

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Брамин син

Једна од највећих река Азије и Индије

БРАМАПУТРА

добила је то име по хиндуским речима. Брахма — бог Брама, и путра — син. Дугачка је 2.900 километара а пловна 1300 километара. Има више воде од Ганга иако се сматра као његова притока.

Земља благородних

По староиранској речи arhya — благородан, поштован, којом су се означавали претставници владајуће класе у земљи, добио је име

ИРАН

азиска краљевина са 20,1 милиона становника и површином која је готово 6,5 већа од територије Југославије

ПРВИ БЕОГРАДСКИ АРХИТЕКТА

ЂУМРУКАНА

У званичним актима и преписци тридесетих и четрдесетих година прошлог века често се помиње хаџи-неимар или кнежев-неимар. Тим су именом Београђани звали Хаџи-Николу Живковића, првог „архитекту“ обновљене Србије. Када је кнез Милош предузео да у српском делу београдске вароши подигне многе јавне зграде, сав тај посао је углавном поверио хаџи-неимару. Родом из Водена у Македонији, он се изгледа мало школовао у Солуну и Атини. Тачних података о овоме нема, али пошто су за оне зграде које је подизао кнез Милош били неопходни планови и предрачуни, може се веровати да је неимар био стручњак.

„Надзиратељ" јавних радова у Београду, кад је у њему почела грађевинска делатност, био је Тома Вучић Перишић, човек врло прек и осоран па је хаџи-неимар чешће са њим долазио у сукоб. Кнез Милош је 1836 године наредио Николи Живковићу да у Новом конаку (и данас постоји у улици Симе Марковића) сагради амам, купатило.

У рукама осионих људи

Тома Вучић, још од пре нешто љут на хаџи-неимара, осорно га је одбио кад му се јавио као „главном надзиратељу". Али тек што је хаџи-неимар погодио други посао и почео да гради кућу једном београдском трговцу, зовне га Вучић и нареди му да у Савамали гради конак. Наравно, он се успротиви да изврши ту заповест пошто је у међувремену чуо како се Вучић хвали да ће га тући. Свађа је била жестока — Вучић је псовао, али му ни неимар није остао дужан, чак му и припрети да ће га тужити кнезу Милошу. Страховито разјарен Вучић „подвикну момцима да држе Хаџи-Николу, а он га једном палицом почне тући по левој страни груди. И толико га је тукао док га није напола умртвио". Тако полумртвог послао га је у апсу, каже један акт из Кнежеве канцеларије. Сав испребијан, први београдски архитекта провео је у затвору 24 часа док није пуштен на интервенцију кнеза Милоша.

Али хаџи-неимар је имао прилике да искуси и Милошеву хировитост. Као награду за савесност при подизању зграда кнез му је поклонио један плац у Милошевој улици. Једном приликом хаџи-неимар је партио Милоша у Топчидер. Возећи се полако кочијама Милош је успут све гледао, за све се интересовао. Када је приметио једно неограђено земљиште, упитао је:

— Чији је тај плац?

Хаџи-неимар му одговори да је то баш оно земљиште које му је даровао.

— Е, хоћеш! Кад ниси стигао да га оградиш, више није твоје — рече му кнез.

Најлепше зграде његово су дело

Све највеће и најугледније зграде у Београду саграђене за време кнеза Милоша, биле су дело хаџи-неимара. До данас их је сачувано само неколико. Остале су морале да уступе место новим и модернијим зградама или су пак порушене у ратовима.

Кад се 1834 године градила Ђумрукана, царинарница на Сави, на почетку данашњих Великих степеница, а код ондашње Сава-капије, сав свет у вароши одлазио је да гледа. Ово „огромно јако здање" није се градило као остале куће у Београду, од бондрука, ћерпича и дрвета, него од цигле и с малтером. То је била једна од првих великих и солидних јавних зграда у Београду које су Срби подигли и с којим је Хаџи-Никола Живковић отпочео грађевинску делатност у Београду.

— Што год је он онда озидао, и данас стоји тврдо и темељно — говорило се доцније у Београду када су се помињала „стара здања" која је он градио. Али веровало се да је њихова солидност последица тога што је кнез Милош „одмах у почетку о једном укопаном у земљу дирекy заковао ченгеле да обеси мајстора ако грађевина рђаво испадне". Зато су све грађевине углавном зидане од камена, цигле и малтера.

Пошто цигле није било довољно у Београду она се правила и пекла на земунској страни. Камен и цигла залевали су се оросаном (живим кречом и песком). Све се радило врло примитивним алатом. „Онда није било, како се каже, малтеркасне, — прича један савременик, — већ се оросан носио у текнетима, дрвеним коритима, што су их правили каравлашки Цигани, а служила су обично за прање кошуља или за мешење хлеба. Ко није имао текне, носио је оросан у карлицама. За мистрију нико није знао. Ни колица није било, него тезгере, носила. Камен је највише ношен на леђима, а цигле на раменима. Шафоља и гвоздених лопата такође није било, него дрвених, а малтер је мешан мотиком."

„Оне године када је зидан Ђумрук начинио се на Дунаву спруд од пешчаног наноса. Одатле је песак преношен на леђима до грађевине. Од многог ношења тог песка адице је нестало. Грађење Ђумрукане трајало је непуну годину дана

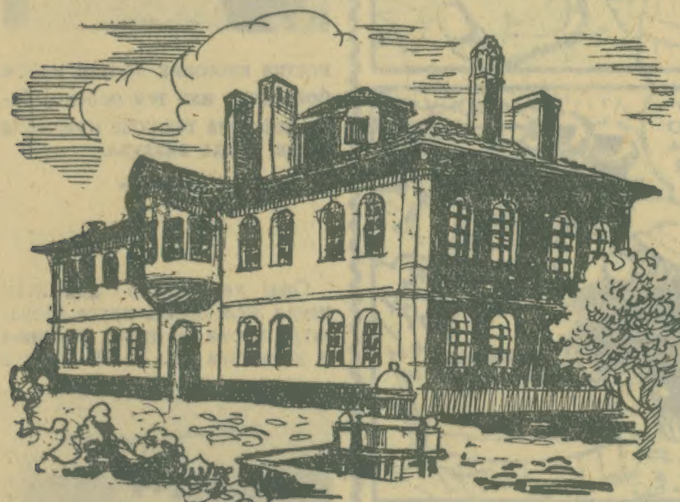
и зграда је довршена упролеће 1835 године".

Заједно с магацином за здање је утрошено око пола милиона гроша, али је Ђумрукана имала као ретко која зграда у тадашњем Београду застакљене прозоре, и у свему била „нарочито здање, с којим би се могла, — како су говорили добронамерни странци, — подичити ма која европска варош".

У оно време невероватан луксуз

Но најлепша од свих грађевина које је подигао Хаџи-Никола, био је Нови конак или конак Кнегиње Љубице како се данас назива. Зидан од тврдог материјала у стилу грађевина Балканског Полуострва, овај конак био је одређен за становање Милошеве жене кнегиње Љубице и деце Милана и Михаила. Грађен је прилично дуго, с прекидима. Нарочита пажња је обраћена горњем спрату, где су постављена и боља врата и порцеланске пећи и месингане браве. Све је то у оно време претстављало невероватан луксуз о коме се дуго причало. У Конаку је неимар начинио и амам због кога је имао толике неприлике с Томом Вучићем.

Пошто кнез Милош није волео да станује у Београду, у непосредној близини Турака и под сталним нишаном њихових топова с тврђаве, одлучио је да се уреди Топчидер и ту сагради за њега конак. Како у Београду није било цигле, један део је набављен из Пожаревца а други из Земуна. Око 18.000 комада цигала допремљено је из Пожаревца у Београд што на волујским колима што на коњима. Темељи за Милошев Конак ударени су 1831 године а саграђен је у истом типу као први.

НОВИ КОНАК

Историја у историским зградама

Две најлепше грађевине хаџи-неимара, ова два конака, још и данас постоје. У Београду, који је кроз своју бурну историју сачувао само мали број културних споменика из прошлости, данас су ове две грађевине стављене под заштиту, као редак и јединствен спомен на време када су Срби сопственим снагама стварали.

Хаџи-неимар је саградио и Милошев конак у Крагујевцу а од његових грађевина у Београду најчувеније су биле, поред низа угледних приватних кућа: здање за кнежев двор, велика касарна, велика пивара и старо здање познато као здање „Код јелена". За сваку од њих може се рећи да је одиграла у историји Београда, а и српске државе, значајну културну и политичку улогу.

Например: у згради велике пиваре, која је подигнута по налогу кнегиње Љубице, одржана је 1858 чувена Светоандрејска скупштина; у Ђумрукани су даване прве позоришне претставе у Београду; здање „Код јелена" служило је као први хотел у Београду а ту је једно време радило и позориште које је названо по његовом имену „Позориште код јелена". Велика касарна, намењена војсци, нешто доцније поправљена, служила је непосредно после Првог светског рата за потребе Народне скупштине. У њој је изгласан Видовдански устав.

Допис у "Тајмсу" из 1842 год.

Највећи број ових јавних зграда настао је у раздобљу 1832-1838 године али своју делатност хаџи-неимар је наставио и за време прве владе кнеза Михаила, мада у мањим размерама. Године 1842 он је као присталица свргнуте династије био прогнан из земље, најпре у Турску, а потом „куд му драго". Са својом породицом је прешао у Земун и ту остао све док се Обреновићи нису вратили у Србију. За њима је дошао и он и постао „надзиратељ правителствених здања" и ту дужност вршио готово до саме смрти. Умро је у дубокој старости 1870 године у Београду.

Први београдски архитекта био је добар практичар, чија је неоспорна заслуга што је Београд постепено почињао својим изгледом да се издваја од источњачких вароши.

Један енглески путник написао је 1842 године у „Тајмсу":

„... Прошло је четири године откако сам последњи пут овде био, а како се Београд променио! Једва сам га познао Онда је у две трећине био источњачки град. Висок торањ на цркви (Саборна црква довршена је 1841) ставља сада у сенку турске џамије. Многи дућани имају лепе улазе и застакљене прозоре. Источњачко одело је ређе, а куће и на више спратова по европском начину свуда се дижу". Даље каже да је једва нашао собу за преноћиште, али да ће и те невоље у Београду ускоро нестати, јер ће бити готова „гостионица" „која би по простору и удобности и онима на Франкфуртер Заиле (улица у Франкфурту где су били најлепши хотели) на част служити могла". Вероватно мисли на здање „Код јелена" које се те године довршавало.

То је баш била последња грађевина коју је по својим плановима саградио Хаџи-Никола Живковић а тиме се завршава и прво раздобље изградње Београда.

И ТО СЕ МОЖЕ...

У Мексико Ситију је направљен грандиозни план да се помоћу воде издигне читав град који данас броји четири милиона становника. Инжењери су установили да је последњих година град почео све више да тоне, тако да поједине куће пуцају, неки облакодери се нагињу, а улице постају таласасте. Прошле године је дошло до катастрофалних поплава зато што се вода није постепено сливала у одводне канале него стварала читава језера. Тек су војска и велики број радника успели да оспособе главни колектор и на тај начин спречили несрећу.

Испитивања су тек после показала да је Мексико Сити, огроман град са великим бројем облакодера високих и 180 метара, изграђен на некадашњој мочвари покривеној танким слојем земље. Услед појачаног притиска слој земље почиње да пуца тако да ће темељи кућа и даље тонути.

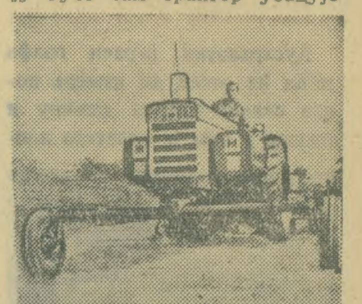
Град се уствари снабдевао водом испод сопствених темеља, што је доводило до исушивања тла услед чега је земља такође пуцала. Главно, последица свега овога је да сваке године град пропада за 25 до 40 сантиметара.

Да би се спречила катастрофа подигнут је нов водовод који са велике удаљености доводи воду не само за потребе града него и за њено упумпавање у подземне каверне. Али и поред тих напора становници нису ослобођени страха, повећаним још празноверјем — да им се то свете астечки богови, јер су шпански освајачи разрушили њихов древни град Теноститлан и на његовим развалинама Кортез је подигао 1521 године главни град Нове Шпаније.

Стручњаци сматрају да за уклањање опасности постоји један једини пут: неопходно је у подземном слоју изазвати притисак адекватан оном притиску који врши милионски град на земљу. Треба подићи велика језера у којима би се прикупљала вода са околних брда, а снажне црпке инсталиране по периферији града упумпавале воду под притиском од 200 до 300 атмосфера у подземни блатни слој. На тај начин ниво града би се подизао дневно за неки милиметар а затим у подземни слој уштрицавала би се бетонска маса која би се стврдњавала и стварала чврсту подлогу која би спречавала даље тоњење града.

Сади у 4 реда одједанпут

Предњи точкови на осовини овог експерименталног трактора размакнути су три метра а задњи само један. У трагове његових точкова сејачица коју вуче сам трактор убацује

семе. На тај начин ће се најмање оштетити и угазити земљиште после проласка машине.

Источна земља

То је стварно име

АНАДОЛИЈЕ

настало по грчкој речи анатоле која значи излазак, јутро, исток. Овај назив је у употреби од средњег века, али се и сада чује назив Мала Азија, који је за ово полуострво настао пре 2.300 година.

Стена

Шпански град и лука у Андалузији, на обали Атлантика

КАДИС

са око 115.000 становника, има фенички назив. Његово име значи „Стена“ односно „Стрма обала“. Град има бродоградилиште, лanену и памучну индустрију, а преко његове луке се извози вино, воће и плута.

УМЕТНИК ЏОН БЕВЈАК ВРШИ ПОСЛЕДЊЕ ПРОВЕРАВАЊЕ. СВАКИ ДЕТАЉ ЧАК И ДУГМАД НА УНИФОРМАМА МОРАЈУ ДА БУДУ АУТЕНТИЧНИ. ПРИ ИЗРАДИ САРАЂУЈУ И СЛИКАРИ И ВАЈАРИ

ДАЈОРАМА

СКУЛПТОР ПИТЕР КИТИ ЗАВРШАВА МОДЕЛ У ГЛИНИ ЗА ДАЈОРАМУ „ТВРЂАВА КАРОЛИНА"

Дајорама је тродимензионална изложба минијатурних објеката иза којих се поставља слика у боји као декор да би дочарала природу.

У припремању оваквих изложби учествују: историчари, уметници и занатлије, а њих је још од 1935 године Лабораторија америчких националних паркова у Вашингтону окупила на заједничком послу. Чим се заврши која изложба одмах се излаже у националним парковима.

У току 1935 године израђен је план читавог система изложби које ће илустровати важне моменте из америчке историске и археолошке прошлости, а истовремено бити „и забавне и поучне". Циљ је био да се по националним парковима направе изложбе кроз које ће се сачувати и заштитити, и то у природи, културно и историско наслеђе ове земље, са којим ће се народ упознати на забаван начин.

Техника дајорама је постигла велике успехе и стекла популарност. Досад већ постоје многе изложбе, а једна од најпознатијих је прва стална енглеска колонија на америчком тлу у Џемстауну, у држави Вирџинији. Затим следе: предаја енглеске војске под командом лорда Корнвола код Јорктауна, момент који претставља историску прекретницу у борби Американаца за независност; напад Шпанаца у 16 веку на француско цивилно становништво које се склонило у Фор Каролини.

Користећи метал, кожу, гуму, гипс, восак, траву, гранчице, шибље, уље и дрво уметници и занатлије су репродуковали сцену предаје код Јорктауна до најситнијих детаља. Енглеске јединице, под командом генерал-мајора О'Харе крећу се између јединица америчке војске под командом генерала Бенџамина Линколна и француске војске.

Ралф Луис, шеф лабораторије за израду изложби изјавио је да је дајорама досад постигла велике успехе, јер свега једна добро начињена сцена тумачи читаво поглавље из историје. Предаја код Јорктауна је добар пример за ово. Велика се пажња посвећује свакомдетаљу, све се проверава и зато није чудо што стварање овакве једне „сцене" захтева и по шест месеци рада. Чак је и размера тачно утврђена — један према десет; па и сваки детаљ на свакој појединој фигури мора да буде тих пропорција. Понекад би протекла и читава недеља док се само једна фигура направи. Проучавају се старе слике због униформи и тек после прелази се на ливење, затим дотеривање ножем и најзад бојење.

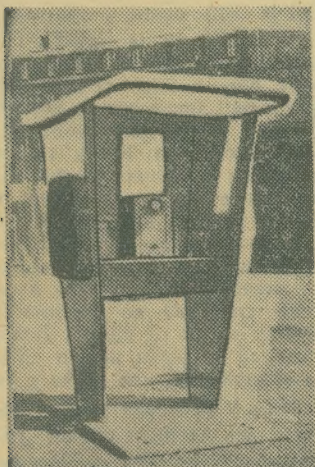
Када овај програм буде испуњен, негде у току 1966 године, која обележава педесетогодишњицу Службе националних паркова, биће већ изграђено много нових путева, нових хотела и домова, и уз њих начињено и сто нових музеја у којима ће хиљаде посетилаца кроз забаву и одмор имати прилике да на сликовит начин допуне своје знање из историје своје земље.

ТРАДИЦИЈА

Свако вече један британски официр добија бесплатан обед у Енглеској банци. Овај „ритуал" почео је још 1780 године када је група побуњеника на челу са лордом Џорџом Гордоном напала британски парламент и друге јавне зграде. Мада се отада није догодило ништа слично банку редовно чува 16 војника од 6 часова увече до 7 часова ујутру. Сви они понесу себи јело, само се за официра кува у банчиној кантини, а вечеру му сервира слуга у црвеној ливреји. Одредба дозвољава да он чак позове и неког на вечеру. Кад је ту скоро државна финансиска управа хтела ради штедње да прекине ову традицију сви директори банке одлучно су се успротивили.

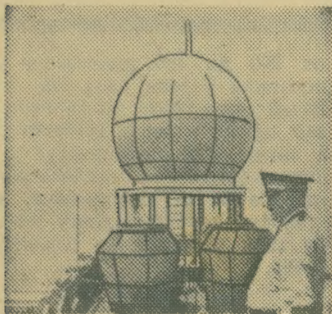
ПОШТА РОБОТ

У неким местима у Француској су постављени нови киоски, у којима се могу купити марке, новчане упутнице, али се може и телефонирати и уситнити новац.

ЗА ОТКРИВАЊЕ БУРЕ

У пластичну лопту од 5,4 м у пречнику Њујоршки метеоролошки биро сместиће свој нови радар. Сматра се да ће он са седамнесетог спрата једног облакодера моћи да открије олују и на великој даљини.

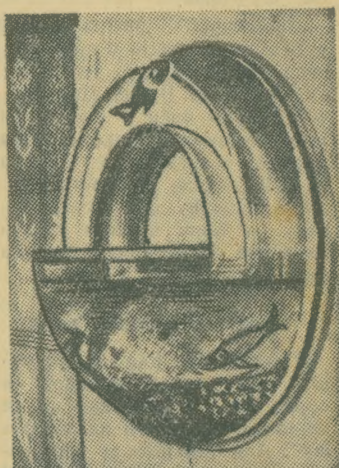
ГОЛФМЕТАР МЕРИ УДАРЦЕ

Аустралиски играчи голфа моћи ће отсад да измере после сваког ударца даљину и правац у ком је одлетела лопта. Приликом ударца лопта повуче најлон конац причвршћен за метар и затегне га па се може измерити и пут дуг 270 метара. Ако лопта није ударена у центар онда се означава и правац у коме је одлетела.

Ново за златне рибице

Када рибици у овом аквиријуму досади да плива у хоризонталним круговима она може да крене и вертикално.

Из акваријума потпуно испуњеног водом атмосферски притисак не дозвољава да вода исцури кроз отвор у центру.

КИСЕОНИК ЗА БЕБЕ

Овај најмањи апарат на свету испробан је на малом папагају. Кроз маску у виду напрстка кисеоник долази малом болеснику или тек рођеној беби која има тешкоће приликом првог удаха ваздуха.

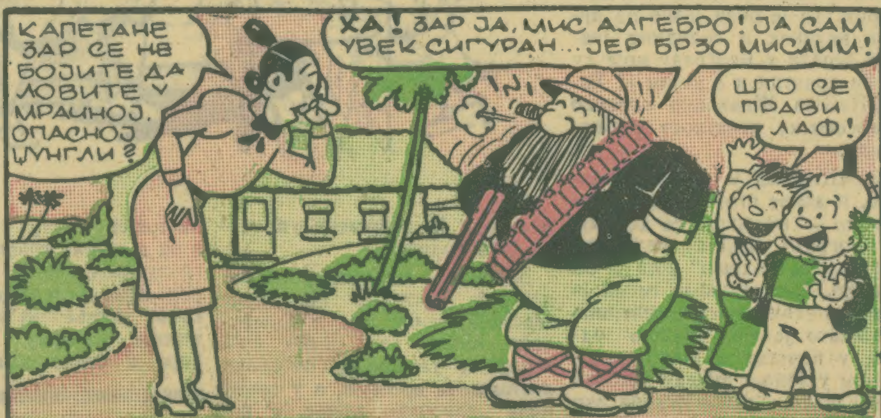

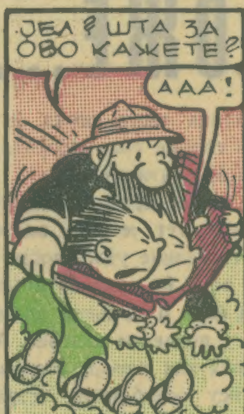
Хеликоптер против корова

Овај хеликоптер док лети изнад железничке пруге запрашује коров и друго растиње и уништава их. За 20 минута он пређе 16 километара и, не ометајући железнички саобраћај, обави посао за који би се утрошило много више времена и труда.

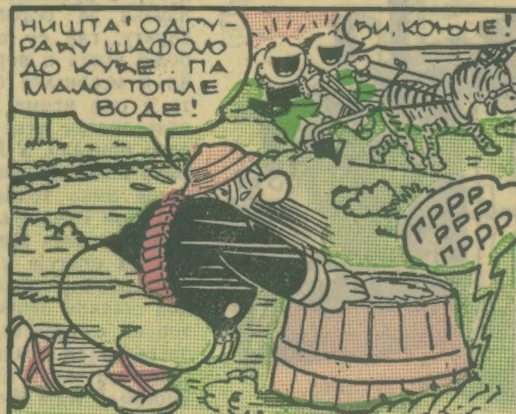

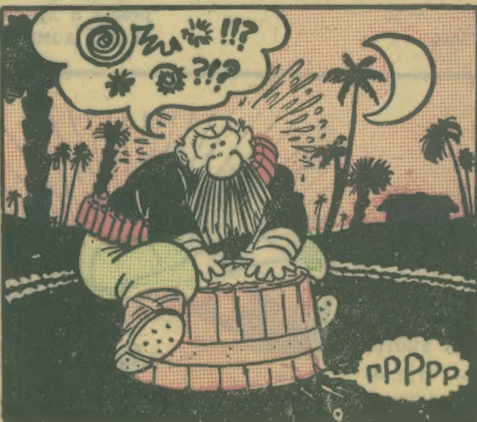

ВЕЛИКО ОКО

Део нове радарске опреме у виду огромне антене прати лет ракете изнад Атлантика и скупља прецизне податке о њеном лету.

ДОСЕТИО СЕ...

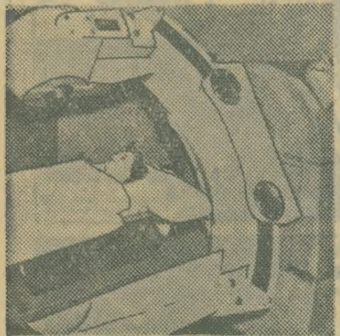
У једном ресторану у Америци послуга је свакодневно непажњом разбијала много чаша и осталог посуђа. Размишљајући како да спречи ово, пошто опомене и грдње нису помогле, послодавац дође на идеју: у једну кутију ставио је толико новца колико отприлике износи једномесечна штета. Затим је скренуо пажњу послузи да ће новац делити међу собом када се штета за разбијене судове надокнади. Сума се сваког месеца обнављала а послуга је делила све више јер је све мање лупала посуђе.

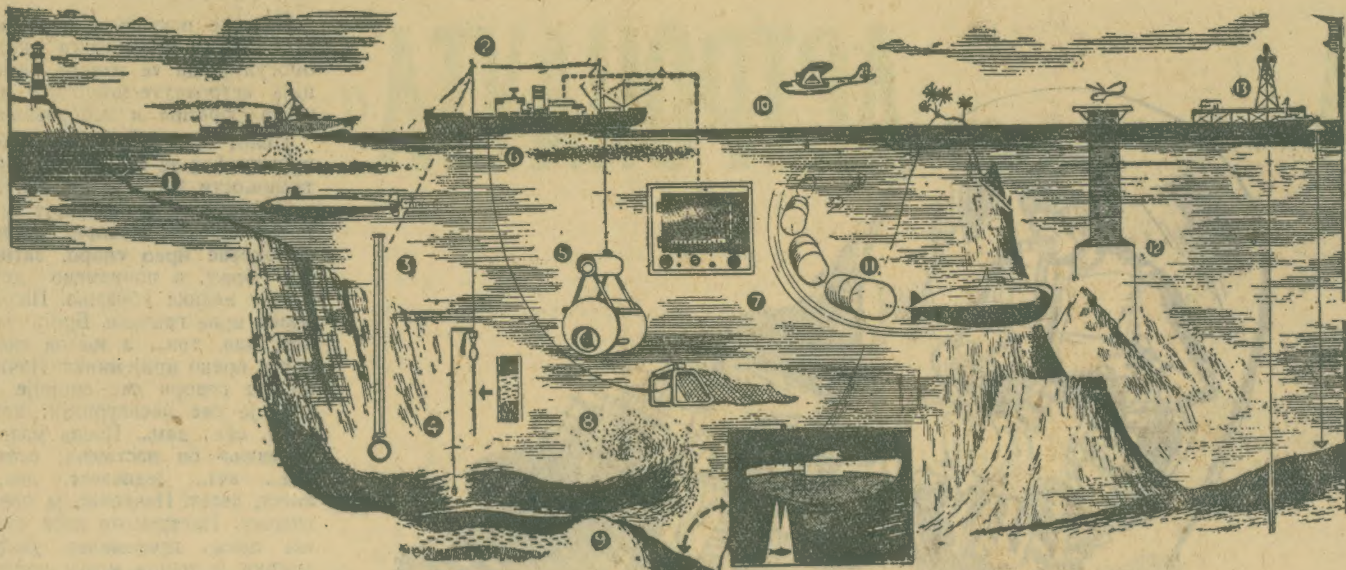
РАДИЈАТОРИ ОД ПОРЦЕЛАНА

Један керамички завод у Кореји почео је да израђује собне радијаторе од порцелана. Одлика им је у томе што подносе притисак воде од 5—6 килограма на један квадратни сантиметар и температуру од 80 степени Целзијусових. На овај начин ће се уштедети хиљаде тона метала досад употребљаваног у индустрији радијатора.

ЛЕЧЕЊЕ КОБАЛТОМ

У општој болници у Питсбургу пацијенти се помоћу овог апарата зраче радиоактивним кобалтом. Апарат може око пацијента да направи пун круг, а радијације су једнаке X-зрацима под напоном од 3 милиона волти.

ТАЈНЕ ОКЕАНСКИХ ДУБИНА

Научници називају Земљу „воденом планетом“ сунчаног система, јер три четвртине њене површине прекривају мора. У тим бескрајним пространствима леже многе тајне, разни природни феномени, за којима наука још трага. Ту живи свет фантастичних облика: неке планине испод морске површине су више од Евереста, а свака океанска струја садржи много више воде него сливови свих река на земљи.

Прва научна сазнања обећавају да ће ово, наизглед давно изумрло царство, бити дарежљиво. Данас, када се праве графикони пораста становништва на Земљи и оправдано поставља питање прехране људи, научници с пуно разлога верују у море. Иако засад свега 1 проценат светске исхране добијамо из мора, чињеница је да су она прави резервоари хране, много већи и богатији него што их може да пружи Земља.

ПРОФИЛ АТЛАНТИКА ОД АМЕРИКЕ ДО ГИБРАЛТАРА

Морска вода садржи можда и више минерала него што су њихове наслаге у земљи. Засад човек из мора добија само со, магнезијум и бром, иако је утврђено да се на морском дну налазе велике наслаге мангана, гвожђа, кобалта и никла.

Океанске струје се с правом могу назвати крвотоком света, јер оне разносе сунчеву топлоту као што крвоток регулише температуру човечјег организма. Готово све атмосферске падавине настају услед испаравања мора. На тај начин површинске воде и нижа атмосфера извлаче једна из друге енергију од које се стварају олује и снажни покрети у ваздуху. Једног дана када више сазнамо о свим овим процесима у природи, бићемо у стању да тачније предвиђамо и контролишемо климу.

Управо сада, кад човек прави прве подухвате у освајању космоса, треба напоменути да су свега два отсто морског дна убележена на картама, тојест испитана и добро позната, а то значи да човек још не познаје огромна пространства планете на којој је постао и живи.

Методи и инструменти за испитивање морског дна

Људи су се од давнина спуштали у морске дубине, било као рибари, ловци бисера или научници. И свако је после износио своје утиске; „Доле владају тишина и мрак“, — „То је свет фантастичне лепоте...“ И свако је од њих имао право. Јер доле, у том царству под водом, налазе се огромни кањони какве ми на Земљи нигде не можемо да видимо, или планински ланци дуги по 10.000 а широки 600 миља, док се разорна снага подводне струје широке око 300 миља креће брзином од 50 миља на час, итд.

Научнике, наравно, мора и океани друкчије интересују. За испитивање њихових тајни и истраживање морског дна они користе разне методе и инструменте од којих неке овде износимо.

1) Помоћу звучних таласа, емитованих из подморнице испитују се особине морске воде под нарочитим условима (температура, проценат соли и густина).

2) Лађе претстављају праве лабораторије, које опремљене нарочитим инструментима, могу да отплове и до најудаљенијих места и да систематски испитају особине саме воде, флору и фауну, као и конфигурацију моркот дна.

3) „Водени сателит“ се употребљава за испитивања тока и јачине морских струја, од којих свака има јачину хиљаду пута већу од реке Мисури.

4) „Језгро“ је специјалан инструмент који научници употребљавају за испитивање геолошког састава дна океана. Проучавање ће бацити нову светлост на услове који су владали на Земљи, док човек још није постојао.

5) Филмске и телевизиске камере спуштају се у велике морске дубине. Специјална камера може у једном секунду, на две миље испод површине, да направи 30.000 снимака, док друга за осам дана сними осам хиљада фотографија, које у виду филма, показују измене настале на морском дну у том периоду.

6) Распрострањене наслаге које се ноћу подижу према површини а затим спуштају, претстављају велику тајну. Да ли ове покрете изводе рибе или животиње, које можда настањују ове слојеве, још ни научницима није познато.

7) Ослушни апарат прво емитује звучне таласе, да би их затим поново примио и тако обележио профил морског дна.

8) Специјалне мреже и багери користе се за прикупљање ретких примерака риба и морских животиња из великих дубина.

9) Батискаф може да допре на много већу дубину од подморнице. То је нека врста подводне „ваздушне лађе“. „Специјална звона“ испуњена су петролејом, који је лакши од воде, што батискафу омогућава лебдење. Гондола је уствари мала гвоздена купола, довољно чврста да издржи огроман притисак у дубинама мора. Француски батискаф (приказан на слици) успео је да допре до рекордне дубине од 2,5 миље.

10) Авион се користи за фотографисање великих пространстава морске површине, кретања таласа, као и обале — ради утврђивања дејства плиме и осеке и таласне ерозије. Инструменти у авиону мере температуру широких морских подручја.

Планови за будућност

11) Атомска подморница, због свог великог радијуса кретања, отвара нове могућности у изучавању разних појава у морској води, као и за испитивање морског дна.

12) Научници су већ начинили план за пловећу подводну кулу дугу око 50 метара, из које ће неометано моћи да посматрају живот под морем у току једног дужег периода.

13) Џиновске бушилице користиће се за сондажу морског дна где је земљина кора дебела свега 4 миље, док је са копна омотач дебео преко 20 миља. На овај начин, осим истраживања наслага рудног блага под морским дном, испитиваће се и маса дубоко у земљиној унутрашњости. Ови подаци омогућиће научницима да дођу до драгоцених открића у вези са постанком наше планете.

ТЕЛЕФОНИ БЕЗ КАБИНЕ

Телефон без кабине испробава се у Милвокију, у САД. Овакви телефони ће се постављати у локалима где нема много простора. Усправни зарези означавају кутију за новац смештену иза плоче која не одаје звук.

ШТЕТА УСЛЕД ТАЈФУНА

Као жртва тајфуна „Вера“ који је недавно беснео над Јапаном, нарочито је страдао залив Нагоја у коме се гаје најлепши бисери. Рачуна се да је том приликом пропало око 75 милиона бисерних шкољки, дакле половина годишње „жетве“ отишла је у неповрат. Губитак износи око 15 милиона долара.

ПОРАСЛИ

На више америчких универзитета, као и на оном у Илиноису, мораће ускоро у студентским спаваоницама да се промене кревети. Разлог је мало необичан: средњи раст студената повећао се од 182 на 185 сантиметара. Студенткиње су међутим остале истог раста.

СВЕ ЧЕШЋЕ...

Све чешће и све у већем броју, Американци се уписују код разних транспортних агенција за путовање око света. Тако се например, само у Њујорку у току три месеца уписало 15.000 особа.

ЦЕВИ КОЈЕ СЕ НАДУВАЈУ ПРЕ УПОТРЕБЕ

Да би се приликом транспорта ове металне цеви танких зидова лакше паковале оне су спљоштене. Пре употребе кроз њих се пусти компримирани ваздух или вода и онда добију нормалан облик.

СНИМЉЕНО ЗВИЖДАЊЕ КОБРЕ

Експерт за змије Вилијам Хаст из Флориде, снима звиждање које кобра производи док се спрема за напад. Ови снимци ће свакако бити корисни истраживачима џунгле и ловцима на змије.

Вреди ли поверовати?

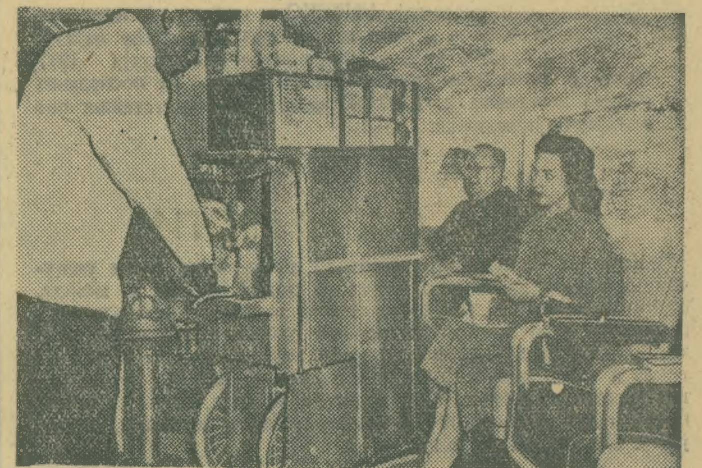
У Америци, земљи рекорда, појавила се најновија болест — алергија на физички рад.

Неки листови у Западној Европи, коментаришући овај случај, рекли су да није у питању никаква нова већ сасвим стара болест — лењост. Американци, међутим, остају при своме. Ми ћемо пренети вест како је објављена тамо где се догађај збио.

Каже се да је млади Мајндл Вест приметио још у тринаестој години да кад год би заиграо кошарку добио би нарочиту оспу уртикарију, као последицу алергичног обољења. Његов случај проучила је једна лекарска комисија и донела закључак да, као што постоји алергија на цветни прах, на траве којима се испуњава намештај, на вуну, извесну прашину и друго, постоји алергија и на физички напор.

Девет година касније, кад је Мајндл Вест регрутован за морнарицу, пријавио се лекарској комисији али лекари нису уважили његов захтев да се ослободи службе у војсци. Нешто доцније, чим је почео да ради на броду, добио је уртикарију. Регрут је поново изведен пред комисију и њени чланови установили су да је у питању „алергија на мишићни рад“.

Ако је све баш тако како је речено, онда се поставља питање: да ли је реч о алергији на рад мишића, или је жеља да се избегне физички рад толико јака да психа ствара нервну реакцију у виду уртикарије?

КОЛИЦА УМЕСТО КОРПЕ

Продавци освежавајућих пића и сендвича по вагонима америчких железница однедавно су добили оваква колица за своју робу. Звонце најављује долазак бифеа на точковима. У колицима се налазе посуде са увек топлом кафом и хладним пићем.

»ТОРТУРА АСТРОНАУТА«

Од 1906 до 1945 године брзина авиона се попела са 41 на 755 километара на час. После овог периода до данашњег дана, значи за 15 година, брзина је поново фантастично порасла: са 755 на 2.640 километара на час! Америчка авијација је недавно проучила 45 апарата бомбардера „Валкири Б-70" који ће бити завршени 1965 године а летеће брзином од 3.700 км на час. Само после две-три године производиће се већ серискиски такви путнички млазни авиони који ће моћи да лете 4 пута дневно од Европе до Америке и натраг. Сваки овакав апарат коштаће око 15 милијарди динара! Али стручњаци сматрају да ће кроз десет година авиони летети брзином од 6.000 км на час и да ће то бити сасвим обична ствар.

Робови позива

Па ипак, сав овај напредак авијације је готово безначајан ако се упореди с невероватним брзинама васионских летилица и ракета луника и експлорера, који већ данас достижу неколико десетина хиљада километара на сат.

Стога се познати француски стручњак Роџер Меј у свом делу „40.000 на час" с правом пита какви ће морати да изгледају људи који ће бити у стању да управљају таквим усијаним васионским чудовиштима, што ће попут блеска метеора парати небеска пространства.

Ти људи, у Америци названи "џет-мени" који се већ данас спремају за највеће научно-истраживачке подвиге у историји прави су роботи свог позива, нека врста фанатика једне нове религије која проповеда освајање свемира. Ти људи се већ три године налазе потпуно изоловани од осталог света и на обуку сваког од њих десетак, утрошено је по 30 милиона динара. Васионски пилот будућности је прави робот осуђен на најстрожу дисциплину. Мада лети само неколико часова дневно он је ипак саставни део своје летилице од које се не одваја ни дању ни ноћу. Никад досад машина није у тој мери загосподарила људским животом као што је случај са астронаутима будућности.

Васионским пилотима је најстроже забрањено све што може утицати на њихово гојење. Један од њих је причао Роџеру Меју да већ шест месеци није окусио ни кромпир ни пасуљ иако та јела веома воли. Алкохол је за њих најстрашнији отров, јер чашица коњака на висини од 10.000 метара делује шест пута разорније него на земљи. Џет-мени живе у непрестаном страху да не изгубе дах или да им не ослаби срце и рефлекси.

На Земљи као у васиони

Сваки од њих претходно пролази кроз небројене медицинске испите и одговара на многе тестове. Сваког прво стављају у „звоно без притиска" где мора да се привикне на васионско одело. Затим се неочекивано уклања заштитна кабина и он се нађе у ужасном положају пилота коме је на 24.000 метара висине експлодирао авион и изложио га смањеном притиску и хладноћи.

У васионској комори се пилот привикава не само на ниски притисак већ и на дуже дејство температура, чак и испод 80 степени. Тако експериментатор одједном саопштава будућем пилоту да се налази на висини од 5.500 метара и да мора скинути маску. А он једва дише, његов мозак се налази у летаргичном стању. Затим га „пењу" на висину од 9.000 метара. Ако жели да постане васионски јунак мора имати смелости да и на тој висини, где живот практично не постоји, скине маску. Највеће делије не могу издржати више од 40 до 50 секунди јер падају у несвест.

Најтеже искушење од свих је „људска центрифуга" која омогућује да се измере реакције астронауте-заморчета на нагла убрзања и успоравања.

Пилот је јаким ременима причвршћен за седиште у унутрашњости једне корпе окачене о металну шипку коју покрећу снажни мотори. Корпа се окреће прво споро, затим све брже, а повремено дејствују велика убрзања. Пилот прави прве гримасе. Броји: један, два, три... а његов глас прате преко пријемника. Почиње да говори све спорије и глас је све несигурнији: пет, шест, сее.. дам... После малог оклевања он наставља: осам, дее... вет... једанаест, два... наест, десет. Направио је прву грешку. Инструктор који слуша преко пријемника увиђа колики је напор мозга потребан да би се у тако тешким условима погодиле најобичније бројке. После 14 изговара прва слова цифре 20 а затим је његов глас умукао.

Нормална тежина људског тела обележена је у овим експериментима словом Г. Упоредо са убрзањем расте и тежина његовог тела, јер трпи дејство силе сразмерне убрзању. У тренутку када притисак достигне 3 Г, свака кап његове крви је тежа три пута него нормално.

Потсећа на тренутак умирања

При убрзању које одговара 4 Г, његово се лице више не може препознати. Страховити грч бола и трвљења изобличио је сваку његову црту. Он више није у стању да изврши наређење да подигне ногу. Једва је помера неколико сантиметара. Кад се притисак попне на 5 Г усне пилота су толико растегнуте и припијене уз десни да се на њима јасно оцртава сваки његов зуб. Образи су се изгубили у дупљама између кутњака и беживотне очи потсећају на тренутак умирања.

Инструктор издаје пилоту наређење да притисне на дугме које ће зауставити кретање центрифуге али он више ништа не разазнаје. На алармно звоно челична рука центрифуге се нагло зауставља. Тело пилота је по закону инерције бачено напред, али он је у потпуној несвести из које се прибира тек после десетак секунди.

После физичких и хемиских опита несрећног „џет-мена" узима у своје руке медицина. Мере му притисак, откуцаје срца, стављају електроде на слепоочнице. Узимају му крв, мокраћу, пљувачку а дијаграми откривају са сигурношћу све недостатке крвотока, нервног система и мождане поремећаје. Већина пилота не може издржати притисак изнад 4 или 5 Г и зато су елеминисани већ тада. У седећем положају при убрзању од 5 Г пилот види свуда око себе само сиво а код 6 Г спушта му се на очи црна копрена јер више нема прилива крви у ретину. На следећем ступњу од 7 Г и најјачи пилот се губи.

Виражи су већ при брзини од 1.000 до 1.200 км на час врло опасни. Тело пилота који је нормално тежак 80 килограма достиже тежину 400 а у следећем тренутку ако је и најмање неопрезан може изгубити свест.

НАЈВИШЕ...

Према извештају УНЕСКО-а, у свету се сваке године отштампа 5 милијарди књига, од којих 1 милијарда у Совјетском Савезу. Од свих тих совјетских књига 46 отсто је намењено пољопривреди и разним врстама индустриске производње.

Поводом овог извештаја УНЕСКО-а, трговински претставник Совјетског Савеза у Вашингтону дао је следећу изјаву:

— За 40 година, које су претходиле Револуцији 1917, у Русији је штампано укупно 550.000 књига. За последњих 40 година штампано је 1,327.000 књига што претставља око 20 милијарди примерака.

ЖИЦА СИГУРНОСТИ

Коме се од нас није догодило да случајно згази укључену жицу од пегле која вијуга по поду? Понеке је, можда, струја протресла, и тек после тога је домаћица обратила већу пажњу на свој прибор за глачање рубља. То се више неће догађати захваљујући новој врсти гајтана. Кад се стави утикач и пегла повуче до стола, гајтан се растегне до 1,5 метар и стоји водоравно. Кад се извуче из зида, скупи се према пегли и дуг је свега 30 сантиметара. Гајтан је јевтин, постојан и отпоран на топлоту.

Плима и осека у атмосфери

Захваљујући лансирању сателита и ракета у васиону дошло се до многих нових открића. Поред осталог научници су установили да и у атмосфери постоји нека врста плиме и осеке: сваких двадесет осам дана долази до њеног згушњавања и разређивања. Верује се да је ово последица експлозија које се догађају на Сунцу.

ИРСКА БАЈКА

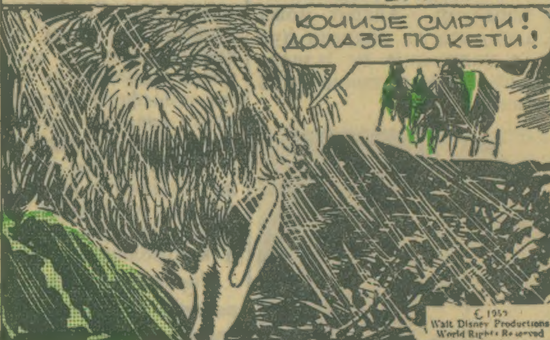
WALT DISNEY

Покретна гаража

Неки јужноафрички фармер направио је у задњем делу сво

је покретне куће-приколице гаражу за мали аутомобил.

АКУСТИЧНА рибарска мрежа

Нова мрежа израђена у Немачкој, намењена је рибарским бродовима. Према досадашњим испитивањима изгледа да ће се помоћу ње побољшати рибарење на пучини.

Вучена бродом мрежа може да се спусти акустичним апаратом за мерење дубине који не само да одређује дубину до које је стигла, него и открива јата риба.

Нова мрежа служи за лов на све врсте риба, и то са готово подједнаким ефектом.

Вожња по мраку

Инфрацрвени доглед претвара топлоту коју сви објекти,

макар и мртви, увек одају из себе, — у светлост, што омогућава возачу да види и за време ноћних вожњи.

Да ли знате?

Занимљивости

Један баварски хотел је решио да отвори заједничку кухињу са два друга ресторана. Да би се избегло дуго ходање келнера један подземни воз доносиће храну директно у трпезарију. Испитивања су показала да су гости послужени јелима чији квалитет нимало не трпи због овог необичног уношења телекомуникација у гастрономију.

☆

Шести фестивал краткометражног филма одржаће се у Оберхаузену од 22 до 27 фебруара 1960 године. Организатори су објавили да је ова манифестација призната као интернационални фестивал. А Савез филмских критичара је решио да тада први пут додели и награду критике.

☆

Годишњи конгрес интернационалног Савеза омладине музичара одржаће се у Западном Берлину од 15 до 21 августа 1960 године.

☆

Сајам играчака одржаће се у Нирнбергу од 3 до 8 марта 1960 године. За учешће су се досад пријавиле многе фирме из Енглеске, Француске, Аустрије, Чехословачке и других земаља.

☆

Први теретни брод једне немачке компаније, цео саграђен од алуминијума — (због чега је добио име „Алуминија“) изузев, разуме се машина, поринут је у море у Регенсбургу.

☆

„Желите ли да наставите посао вашег оца?“ — било је питање једног европског института постављено групи од сто ученика. Позитивно је одговорило 40,6%, а 56,3% негативно.

ИБМ — 704

Група америчких научника под руководством доктора Бернштајна конструисала је рачунску електронску машину ИБМ-704 која поред осталог уме да игра и шах.

Пред електронском машином поред њеног живог противника налази се и права шаховска табла са фигурама иако она своје потезе саопштава на посебном перфорираном картончићу.

Пошто машина прими потез, започиње анализу и тражи најбољи излаз. Између десет могућих потеза изабере седам, а за њих тражи још по седам најбољих. Тако добија 49 потеза за које по истом принципу бира противпотезе и опет одговара на њих. Потребно је осам минута док изабере најефикаснији потез.

Па ипак електронски шахиста још заостаје за живим, јер он „комбинује“ само два потеза унапред, док их прави има у виду по неколико. Електронском шахисти је потребно 6 часова да би смислио три потеза.

Гумирана кућица на води

Од шатора и гуменог чамца може се направити кућица на води. Рам који држи шатор причвршћен је за ивицу чамца.

БРОДОВИ НА покретној траци

У Гетеборгу, у Шведској, подиже се ново бродоградилиште које ће унети корените промене у садашњи систем изградње бродова. У индустрији је потпуно уведена сериска производња на принципу ланчане траке а у бродоградњи још влада занатски систем рада. Међутим, сада ће у новом бродоградилишту бити примењен ланчани систем и у изградњи џиновских бродова, који ће имати и по сто хиљада тона.

Да би се што економичније искористила ланчана трака у бродоградилишту ће се увести аутоматизација и електроника. Сортирање материјала ће се вршити аутоматски а нарочити електронски уређаји ће ове делове одашиљати у поједине хале.

Досад је један од најтежих проблема у бродоградилишној индустрији био поринути брод у море. А сада, пошто ће се монтажа бродова вршити у одељењу на два дока, из њих ће се испуштати вода и лађа чим буде готова спуштати непосредно са њих у море.

Захваљујући оваквој организацији, радови ће појевтинити за 30 до 40 отсто од досадашњих а и време ће бити знатно краће. За једну годину бродоградилишта у Гетеборгу на два дока могу да изграде до 300.000 тона бродова.

АЗЕРБЕЈЏАНСКЕ народне пословице

Верност је главна особина човека.

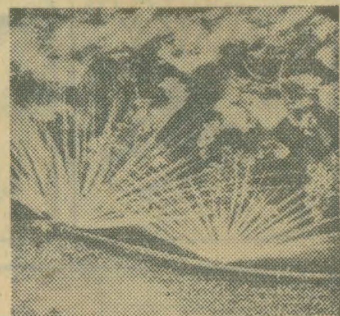
Ко је сам, тај и терет сам носи.

Шиј бунду лети, срп оштри зими.

Псу прилази одостраг, а коњу с лица.

Ново за баштоване

У оним деловима баште где је потребно често заливање може се поставити цев од пластичне масе са равномерно распо-

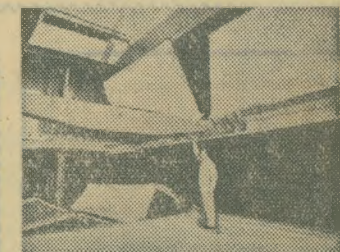
ређеним прскалицама. Дужина ове цеви се одређује према притиску воде, а може стајати на истом месту преко целе године без опасности да се поквари.

Практични

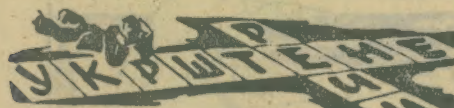
У једном луксузном ресторану у Њујорку уведена је једна корисна новина за госте: ако се при ручку полије одело или кравата може одмах да се да на хемиско чишћење пошто се радионица налази при самом ресторану. Најкасније до вечере одело ће бити очишћено. Ако су у питању неки други делови одеће, управа ресторана их госту позајмљује док његови не буду готови.

САМО СЕ ПОДИЖЕ

Хидраулични механизми на зглобовима поклопца који их подижу за 30 до 60 секунди,

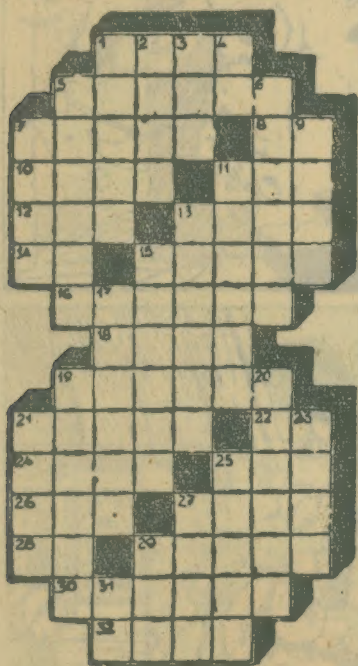

постављени су на палуби новог шведског брода.

Водоравно: 1) игра; 5) планински усек, клисура; 7) наша река; 8) латинска свеза; 10) морска обала; 11) део намештаја; 12) жалосна врба; 13) мехур од опекотина; 14) хемиски знак за мазуријум; 15) део дрвета; 16) такса при прелазу границе; 16) ситни; 19) део прибора за јело; 21) нем; 22) два иста слова; 24) име глумца Гиниса; 25) име наше прве филмске глумице; 26) гозба; 27) летовалиште у Словенији; 28) првак; 29) руско женско име; 30) државица на Пиринејима; 32) због.

Усправно: 1) наша река; 2) страно женско име; 3) град на Сицилији; 4) предлог; 5) извршилац кривичног дела; 6) наша река; 7) река у Албанији; 9) врста женске капе; 11) кухињска посуда; 13) приливање; 15) махунаста биљка; 17) дилетант; 19) покретни зид на позорници; 20) део радиоуређаја; 21) географска карта; 23) ишчекивање; 25) прастановници Балканског Полуострва; 27) лађа; 29) женско име; 31) два слова.

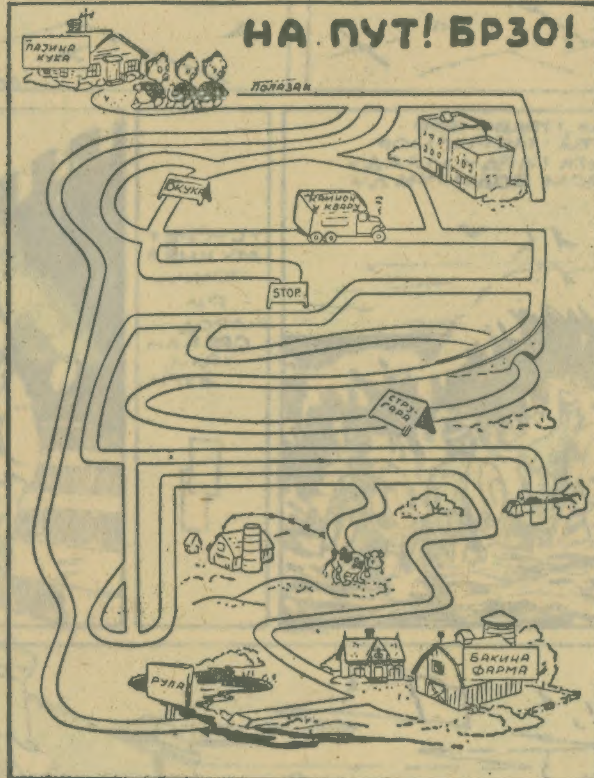

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Анди; 5) Трешња; 7) мрав; 8) ерл; 10) Либан; 12) Ло; 13) Аден; 15) ви; 17) Аполо; 19) Аса; 21) абер; 22) трилер; 24) Ириг; 25) Лим; 27) сајам; 29) на; 30) Алеп; 32) оп; 34) Орион; 36) кут; 38) Кобе; 39) датула; 41) Кура.

Усправно: 1) араба; 2) Невада 3) дш; 4) иње; 5) три; 6) Арл; 7) Млава; 9) ловор; 11) Непал; 14) Нобел; 16) Истра; 18) Лерин; 20) арија; 23) Игало; 24) исток; 26) Масне; 28) Меркур; 31) Пиола; 33) пуд; 35) оба; 37) так; ту.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Раја, Гаја и Влаја пошли су да проведу неколико дана код баке на фарми. Можете ли им помоћи да пронађу пут који води до њеног имања?

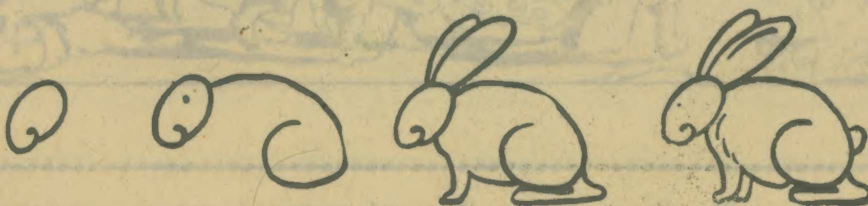
Петнаест кифли

Два путника су се срела на путу и одлучила да заједно вечерају. Један је имао девет кифли с кајмаком, а други шест. У то им приђе трећи путник и замоли да и њега приме на вечеру. Био је гладан, а није понео ништа за јело. Они су га примили, поделили све кифле на три једнака дела, и сваки је појео свој тал. Кад су вечерали трећи путник се захвали оној двојици и желећи да плати свој део, остави 150 динара. Приликом поделе онај који је имао шест кифли хтео је да задржи 60 динара, а другоме да да 90 према броју кифли које су имали. Али други на то не пристаде, већ он подели праведно оних 150 динара. Како је он то учинио? Пошто је трећи појео пет кајзерица, једна је значи вредела 30 динара. Онај што је имао 6 кајзерица изгубио је само једну, пошто је пет појео сам, док је други изгубио четири кајзерице. Први је дакле имао да добије само 30 динара, а други 120.

Кутија бонбона

Кутија бонбона стаје 250 динара. Бонбоне стају 200 динара више него сама кутија. Колико стају бонбоне а колико кутија? За оне који нису решили, ево одговора: бонбоне стају 225, а кутија 25 динара.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

... први јануар као почетак Нове године уведен је код Срба тек у 18 веку.

... аустралиски одгајивачи оваца производе око 1.700 врста вуне.

... на основу текстова на глиненим плочицама старим 5.000 година, које потичу из старог Вавилона, утврђено је да се још тада знало за израчунавање и наплаћивање интереса на позајмице.

... у областима високих кречњачких планина у Сијаму живе пацови дугачки преко 60 сантиметара чије је крзно наранџасте, жућкастомрке или плавосиве боје.

... од свег дрвећа најкрупније плодове има малдивски или сејшелски орах: његов плод је тежак 20 до 25 килограма, у обиму има око један метар, а за сазревање му је потребно око 10 година. Маледивски орах је врста палме.

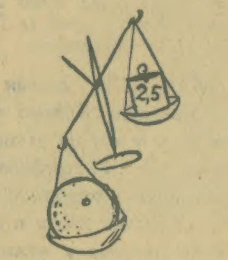
... за време зиме мрави и неки други инсекти излучују глукерол, хемиску материју која их штити од хладноће.

... јапански техничари изумели су апарат који пише аутоматски, по диктату. То је уствари нека врста електронског уређаја комбинованог с машином за писање.

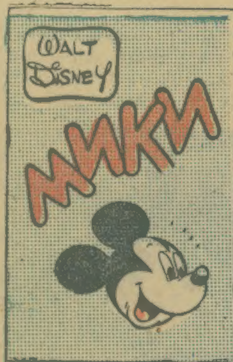
... планета Меркур окреће се око Сунца као Месец око Земље, тј. увек му је окренута истом страном.

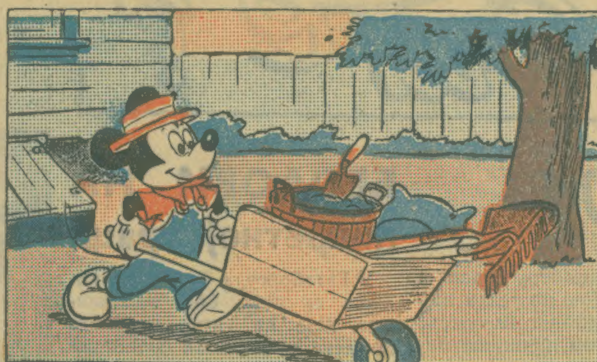
... око милион сићушних честица које називамо космичким зрацима падне на тело човека у току једног дана.

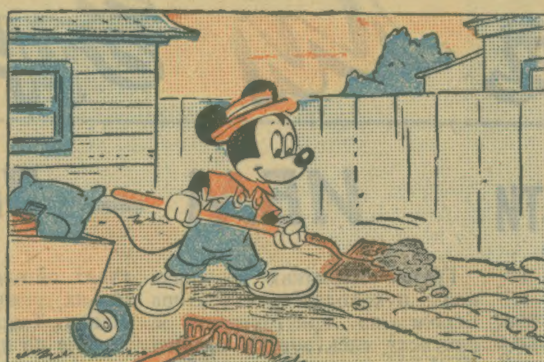
... досад највећи плод мандарине добио је један одгајивач поморанџи из Бодрума, у Турској. Његова мандарина

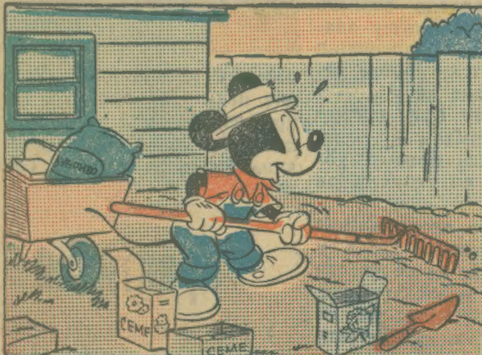
била је тешка 2.500 грама, а у пречнику је имала 30 сантиметара.

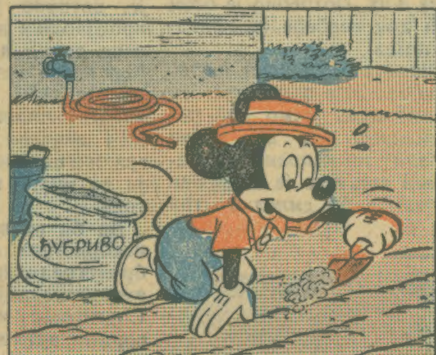

ПОПАЈ НЕ ЛАЖЕ

Попај прича:

— У Сан Франциску, на двадесетом спрату један човек је чистио прозоре. Одједном му се завртело и он се стропоштао с прозора. Али,

ништа му се није десило! Само неколико модрица.

— Којешта, то причај другом, — протестовао је Хорације.

— Ја никад не лажем. Човек је пао с прозора у собу.

ЗАШТО ЈЕ ЗЛЕ ВОЉЕ

Пери Ждери лекар забранио да много пије и да се секира. Због тога је био јако зле воље.

— Како да не будем зле воље, — јада се он Шиљи. — Лекар ми је забранио да пијем и наредио да се не секирам. О како да се не секирам кад не могу да пијем.

НИЈЕ ПИТАЊЕ

— Де, Влајо, — каже учитељ да би га охрабрио, — зар је питање тако тешко?

— Није питање, него одговор.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Колико млека даје санска коза годишње?

Ко је био Гец од Берлихингена?

Колика су Фалкландска Острва?

Шта је ланолин?

ОДГОВОР:

САНСКА КОЗА *је врста домаће козе, али без рогова.*

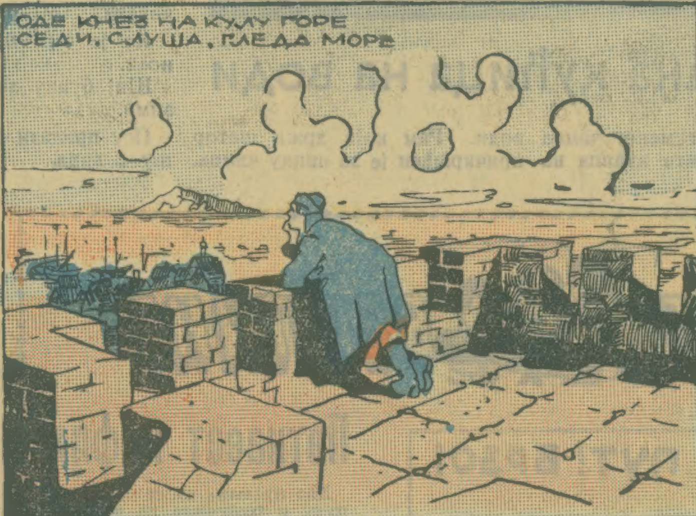
Веома је млечна и годишње може да да 800 литара млека.

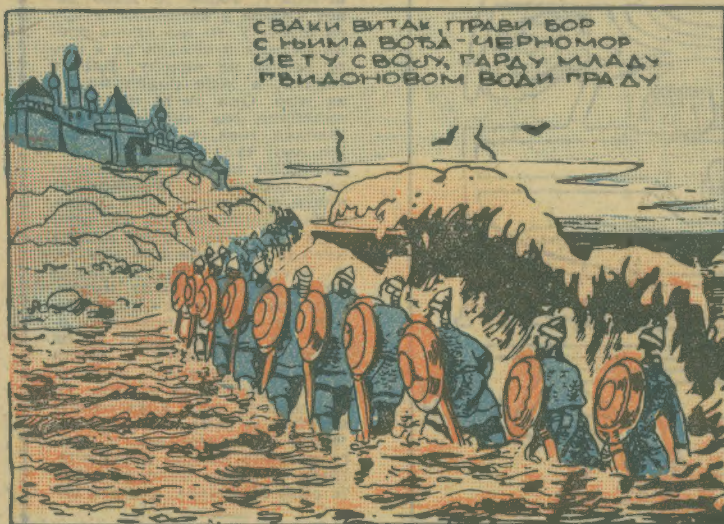
ГЕЦ ОД БЕРЛИХИНГЕНА *(1480—1562) био је немачки витез, претставник осиромашеног племства. Служио је у војсци феудалаца. Назван је Гец „гвозденоруки", јер је у боју изгубио десну руку и заменио је гвозденом. Године 1525 ставио се на чело једне сељачке буне, па је због тога бачен у тамницу. Доцније је суделовао у борбама против Француза и Турака (1542 — 1544). Написао је аутобиографију. Гете је уметнички обрадио његов лик у драми „Гец од Берлихингена".*

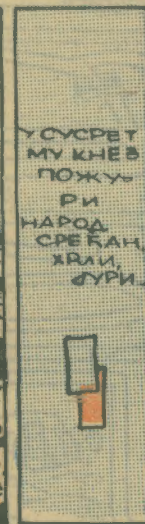
ФАЛКЛАНДСКА ОСТРВА *налазе се у Јужном Атлантику. Састоје се од два велика острва и око 200 острваца. Површина им износи 11.961 квадратни километар, а на њима живи свега 2.300 становника. Главни град је Стенли, са 1.135 становника.*

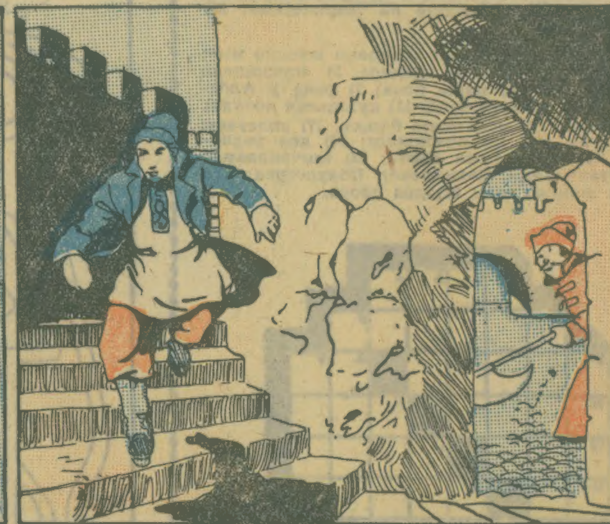
ЛАНОЛИН, *сличан масти, је жућкаста лепљива материја која се добија из зноја овчије вуне. Употребљава се у медицини и козметици за прављење разних масти и помада. Лако продире у кожне поре.*

Бајка о цару Салтану

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450: за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара — Рукописи се не враћају